
**HÄMEENLINNAN JOULUVALAISTUKSEN
KEHITTÄMINEN**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Lepaa kevät 2014

Leena Ruuska

LEPAA
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Suunnittelu

Tekijä	Leena Ruuska	Vuosi 2014
Työn nimi	Hämeenlinnan jouluvalaistuksen kehittäminen	

TIIVISTELMÄ

Yksi pimeän vuodenajan kaupunkiympäristön elävöittäjistä on valaistus. Tässä opinnäytetyössä selvitettiin joulun ajan valaistuksen merkitystä Hämeenlinnan yrittäjille ja asukkaille sekä käsiteltiin fyysisen ympäristön ja mielikuvien muodostumista kaupungissa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Hämeenlinnan yrittäjien ja asukkaiden mielipiteitä koskien joulun ajan valaistusta. Tavoitteena oli tuottaa kehitysehdotukset jouluvalaistukselle visuaalisella suunnittelulla sekä valaistuksen kehittämisellä elävöittää pimeimmän vuodenajan kaupunkiympäristöä ja kaupunkikuvaa.

Opinnäytetyön kehitysehdotukset asettavat suunnan kaupungin joulun ajan valaistukselle. Kehittämissuunnitelmaan oli tarve, koska nykyiset jouluvalot ovat olleet käytössä vuodesta 2006, niiden huonon kunnon vuoksi sekä Hämeenlinnan yrittäjien ja asukkaiden toiveista. Työn toimeksiantaja oli Kehittämiskeskus Oy Häme yhteistyössä Hämeenlinnan kaupunkikeskustayhdistys ry:n kanssa.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivisia kyselytutkimuksia. Tietoperustan työlle antoi kaupunkirakenteeseen ja valaistukseen liittyvä kirjallisuus ja lisätukea työlle antoivat henkilökohtaiset tiedonannot projektiin liittyviltä osapuolilta sekä tutustuminen erilaisiin valaistushankkeisiin ja ulkovalaistuksessa pinnalla oleviin teemoihin.

Hämeenlinnan asukkaat ja yrittäjät kertoivat tärkeimmiksi osa-alueiksi jouluvalaistuksessa sen luoman tunnelman sekä viihtyisyyden kasvun kaupunkiympäristössä.

Avainsanat Hämeenlinna, kaupunkitila, kaupunkikuva, valaistussuunnittelu, jouluvalot

Sivut 31 s. + liitteet 16 s.

Lepaa
Degree programme of landscape design

Author	Leena Ruuska	Year 2014
Subject of Bachelor's thesis	Development of the Christmas Lighting in City of Hämeenlinna	

ABSTRACT

During the darkest time of the year, lighting is one of the invigorative elements of the environment in a city. In this bachelor's thesis, the importance of the Christmas lighting season for the entrepreneurs and citizens of Hämeenlinna is studied. The thesis also studies the formation of the physical environment in a city, cityscape and the image of a city.

The development plan of the thesis sets a direction for the Christmas lights in Hämeenlinna. The entrepreneurs' and residents' wishes, the fact that the current worn-out Christmas lights and the Christmas light plan are from 2006, summons up the needs for the development. The commissioner of the thesis is Häme Development Centre Ltd. With the co-operation of Hämeenlinnan kaupunkikeskustayhdistys ry – registered association of downtown Hämeenlinna.

The purpose of this thesis was to bring forth opinions concerning the Christmas lights of Hämeenlinna and to produce a visual development concept for the Christmas lights. The objective was to invigorate the city environment as well as the image of the city for the darkest time of the year.

The research method used was a quantitative survey. Literature about the city structure and lighting in general was used as a theoretical basis, supported by personal information from parties associated to the work and observations made from various lighting projects and currently popular topics.

The residents and the entrepreneurs of Hämeenlinna feel that the atmosphere of the city and more agreeable environment are the most important factors springing from Christmas lights.

Keywords Hämeenlinna, cityscape, image of the city, lighting design, Christmas lighting

Pages 31 p. + appendices 16 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	ESTEETTINEN YMPÄRISTÖSUUNNITTELU KAUPUNGISSA.....	2
2.1	Kaupunkitila ruutukaavakaupungissa	2
2.2	Kaupunkikuva ja kaupungin imago.....	3
2.3	Kaupungin visuaaliset ja toiminnalliset kiintopisteet kehityskohteina	5
2.4	Yhtenäinen ja monimuotoinen kaupunkikuva.....	5
3	KÄVELYKESKUSTA	6
3.1	Kaupunkikeskustan vetovoimaiset kohteet	6
3.2	Huomioita kävelykeskustasta Hämeenlinnassa.....	7
3.3	Kävelykadun ja kaupunkikeskustan kehittyminen Hämeenlinnassa.....	9
4	VALO KAUPUNGISSA.....	10
4.1	Valon olemus ja funktio kaupunkitilassa – uudet tuulet	10
4.2	Yleisvalaistuksen ja jouluvalaistuksen yhteensovittaminen	12
4.3	Valaistuksen suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä Hämeenlinnassa	13
4.4	Jouluvalosarjojen asentaminen katu- ja puistopuihin.....	14
5	JOULUVALAISTUKSEN KEHITTÄMINEN HÄMEENLINNASSA - KYSELYIDEN TULOKSET	16
5.1	Kyselytulokset Hämeenlinnan yrittäjiltä.....	16
5.2	Kyselytulokset Hämeenlinnan asukkailta	18
6	KEHITYSEHDOTUKSET HÄMEENLINNAN JOULUVALOILLE.....	19
6.1	Hämeenlinnan jouluvalaistuksen tyyli	19
6.2	Nykyiset jouluvalot ja uudet kohteet.....	20
6.3	Ensisijaiset kehityskohteet	21
6.3.1	Viipurintien silta.....	21
6.3.2	Linja-autoasema	22
6.3.3	Rautatieasema.....	23
6.3.4	Raatihuoneenkadun itäpään katupuut.....	24
6.3.5	Raatihuoneenkadun kävelykadun itäosa.....	24
6.3.6	Raatihuoneenkadun kävelykadun valmistuva länsiosa	25
6.4	Muut tärkeät kehityskohteet	25
6.4.1	Hallituskatu 9-13	26
6.4.2	Palokunnankatu 9 Wetterhoffin talo.....	26
7	LOPPUPOHDINTA	27
	LÄHTEET	29
Liite 1	Yrittäjäkyselyn vastauksien tilastollinen aineisto	
Liite 2	Asukaskyselyn vastauksien tilastollinen aineisto	
Liite 3	Tulostettava käsikirja kehityskohteista	

1 JOHDANTO

Valaistuksella on tärkeä rooli pimeän ajan kaupunkikuvan muodostumisessa. Tärkeintä on tuottaa valoa turvallisuuteen, mutta yhä enemmän valon funktio kaupunkitilassa painottuu mielenkiintoisen kaupunkikuvan ja tunnelman luojaksi; esteettiset ja tekniset osa-alueet osataan ja halutaan yhdistää, sillä tekniikka sen sallii. Kaupunkikuvaan ja kaupungin imagoon voidaan vaikuttaa ympäristörakenteiden laadukkaalla suunnittelulla ja rakentamisella, sillä miellyttävä ympäristö vaikuttaa kaupungin vetovoimaan.

Joulun ajan valaistuksessa ovat puhaltaneet jo pitkän aikaa uudet tuulet. Valoissa ei näy perinteisiä jouluisia aiheita tai ne voivat olla osa modernia, pidempään kestäväää erikoisvalaistusta. Tekniikan edistyksen ansioista uusia ja monimuotoisia soveltamismahdollisuuksia ulkovalaistukselle kehitetään ja testataan nyt alati.

Hämeenlinnassa jouluvalaistuksen kehittämistarpeet on huomioitu kaupungin yrittäjien aloitteesta. Opinnäytetyön tavoitteiden kannalta keskeistä onkin tutkia Hämeenlinnan asukkaiden ja yrittäjien nykyistä suhtautumista jouluvaloihin. Kyselytulokset ovat tärkeä indikaattori Hämeenlinnan kaupungille kehittämisen laajuudesta sekä sen tärkeydestä kaupunkilaisille. Jouluvalaistuksella on Hämeenlinnan yrittäjille ja asukkaille erittäin tärkeä rooli tunnelman sekä viihtyisyyden luomisessa joulun ajalle sekä muulle pimeälle vuodenaikalle. Pidetyin nykyisistä valaistusteemoista on puiden valaisu. Aukkaat ja yrittäjät ovat saaneet myös ehdottaa uusia kohteita tai tyyliä uusille valoille.

Kehitysehdotukset on esitetty tässä opinnäytetyössä sekä kirjallisesti että havainnekuvin. Liitteenä on tulostettava käsikirja ehdotuksista, jota kehittämiseen osallistuvien tahojen on helppo käyttää jatkosuunnittelussa.

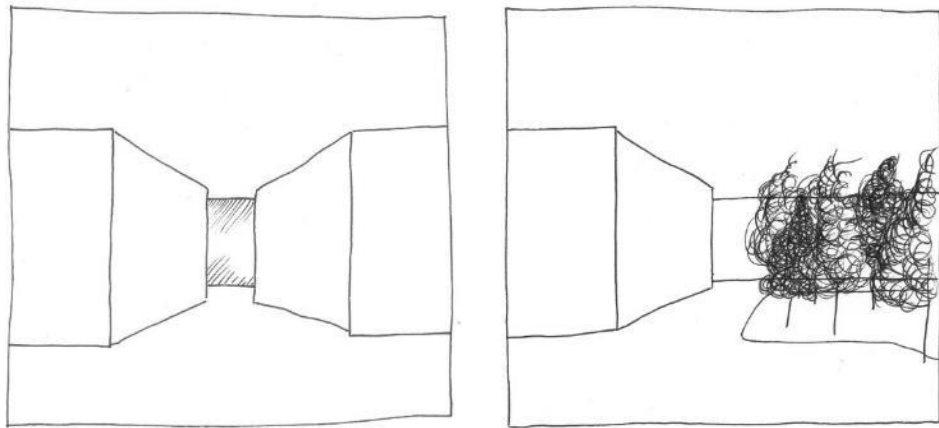
Jouluvalaistuksen kehittäminen otettiin vastaan Hämeenlinnalaisessa mediassa 2013 loppuvuotta kohden suurella mielenkiinnolla. Näkyvyys muutamassa lehdessä ja nettijulkaisuissa nosti myös asukasvastausten määrää. Kokonaisuudessaan jouluvalaistuksen kehittämiseen suhtauduttiin hyvin tärkeänä teemana Hämeenlinnalle juuri nyt.

2 ESTEETTINEN YMPÄRISTÖSUUNNITTELU KAUPUNGISSA

Lähtökohdat ympäristön esteettiselle suunnittelulle löytyvät alueen toiminnallisesta luonteesta ja fyysisestä rakenteesta. Nämä yhdessä kaupunkikuvallisten tekijöiden kanssa vaikuttavat kaikkeen ympäristörakentamiseen; niin myös valaistuksen teknisiin ja visuaalisiin vaatimuksiin. (Junttila, Häkkinen, Kauppinen, Koivistoinen, Waris 2011, 15–16) Tässä luvussa avataan kaupunkiympäristön luonteeseen vaikuttavia käsitteitä.

2.1 Kaupunkitila ruutukaavakaupungissa

Kaupunkitilalla tarkoitetaan fyysistä rakennusten ja rakenteiden rajaamaa tilaa, joissa perustiloiksi voidaan määrittää kadut ja aukiot. Näiden perustilojen tilanraajaajina voidaan rakennusten ja rakenteiden lisäksi pitää luonnonelementtejä; esimerkiksi puistokatu voi olla merkittävä tilanraajaaja kaupunkitilassa. Suomessa kaupunkitilaa ei siis tulisi ymmärtää pelkkinä toritai katutiloina, vaan luonto voi olla osana muodostamassa sitä (Kuva 1). Kaupunkitilan perustilat voivat olla kooltaan ja muodoltaan erilaisia. Näin syntyy tilan fyysiset ominaisuudet; onko tila kapea tai ahdas, leveä, suuri, avoin tai suljettu. Kaupunkitilan perustiloista syntyy tilasarjoja jotka voivat olla epämääräisiä tai kuten monesti ruutukaavakaupungissa, selkeitä. Maastonmuodot tuovat vaihtelevuutta tilasarjoihin. (Helin, Turtiainen, Vesikansa 1983, 10 ja 15.)

Kuva 1. Rakennukset ja luonnonelementit rajaavat tiloja kaupungeissa.

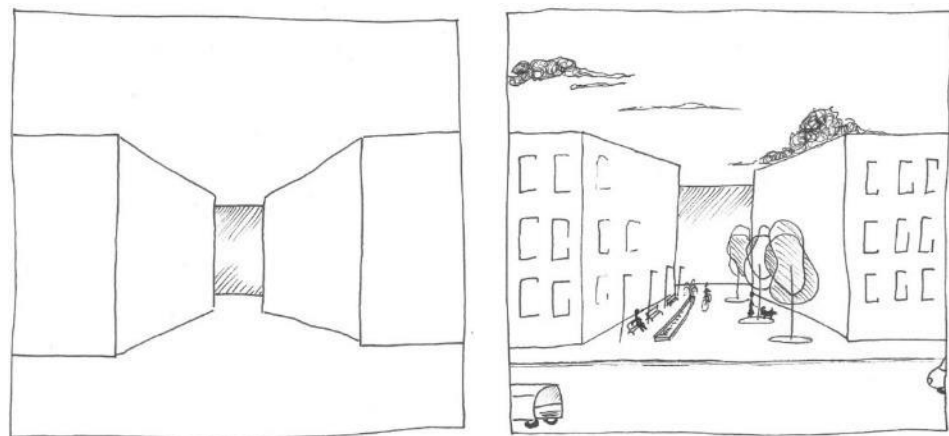
Kadun perustilaa, eli katutilaa määrittävät tekijät ovat kadun ja rakennusten fyysinen suhde toisiinsa. Katu voi olla leveä ja rakennukset matalat tai päinvastoin. (Helin ym. 1983, 27.) Heikkilä, Santasalo ja Karppinen (1996, 13 ja 28) määrittelevät suomalaisen ruutukaavakaupungin katutilan tyypillisesti leveäksi ja matalaksi. Nämä ominaisuudet juontuvat 1800-luvun puurakentamisajan paloturvallisuusvaatimuksista. Heikkilän ym. mielestä (1996, 97) suora, matala ja leveä katutila kävelykatuna muodostaa lattean ja yllätyksettömän kävelymiljöön. Kyseisen luonteenpiirteen poistamiseksi pitäisi kävelykadun katutilaa kaventaa visuaalisesti ympäristörakentamisen eri elementeillä; kadunsuuntaisilla puurivistöillä, istutuksilla ja kalusteilla.

Ruutukaavakaupungin toriaukio on ruutukaavan korttelin kokoinen ja keskeisellä paikalla johtuen sen historiallisesta asemasta kaupankäynnin päätilana. Mikäli kirkko on samassa tilassa, kuten esimerkiksi Hämeenlinnassa, se lisää torin toiminnallista painoarvoa. Nykyisin torien käyttäminen kaupankäyntiin on kuitenkin vähentynyt ja toiminnot sillä vaativat vähemmän tilaa. Keskustan muuhun kokoon suhteutettuna liian laajasta ja tyhjästä toritilasta voi tulla keskustaa hajottava eikä kokoava tekijä. (Heikkilä ym. 1996, 26–28.)

Toisaalta laaja ja tyhjä torialue voi tuoda tärkeän mielenkiintoa lisäävän vaihtelun ruutukaavakaupungin tilasarjojen kokemiseen. Laajan torialueen avulla luodaan hierarkiaa kaupunkirakenteeseen ja se voi toimia tärkeänä kaupunkikuvallisena sekä historiallisena kohteena kaupungissa.

2.2 Kaupunkikuva ja kaupungin imago

Kun fyysisen kaupunkitilan havainnointiin lisätään havaintoja tilan muista rakenteista ja ihmisistä siinä, päästään lähelle kaupunkikuvan määrittelyä. Kaupunkikuva määritellään lähtevän ensisijaisesti näköaistein havaittavista katutilan peruselementeistä, joita täydentävät yksityiskohdat luovat kaupunkikuvan kokonaisuuden (Kuva 2). Sekä Helin, Turtiainen ja Vesikansa (1983, 9) että Junntila (1995, 87; Junntila ym. 2011, 16) sisällyttävät kaupunkikuvaan kuuluviksi käytännössä kaikki näköaistilla nähtävät kaupungin osa-alueet. Osa-alueita ovat kadut, talot ja puistot, ympäröivä luonto sääolosuhteineen sekä vuodenaikoineen, toiminnot ja ihmiset sekä ympäristörakentamisen eri elementit. Kaupunki havainnoidaan yleensä liikkeessä mikä tekee kaupunkikuvasta alati muuttuvan. Tätä näkökulmaa voidaan käyttää hyväksi myös jouluvalaistuksen kaltaista erikoisvalaistusta suunniteltaessa.

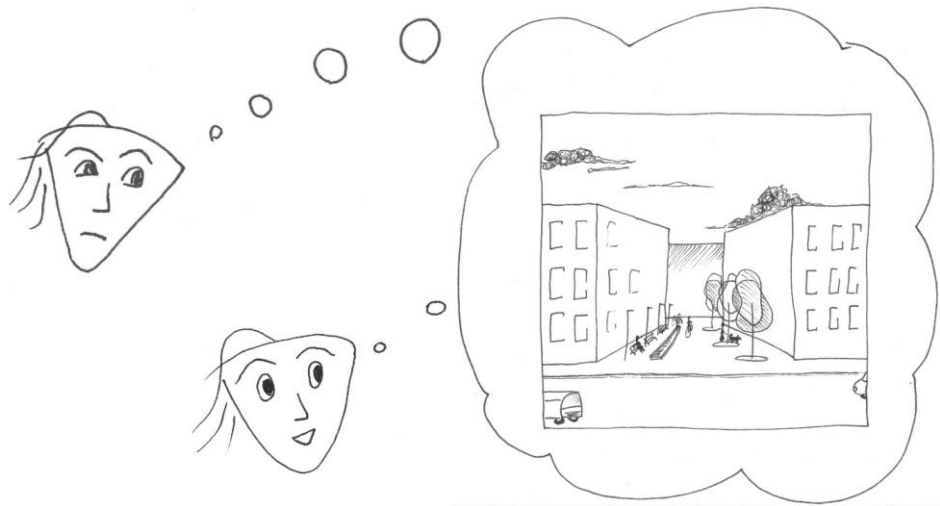

Kuva 2. Vasemmalla kaupunkitilan peruselementit. Oikealla kaupunkikuva eli kaupunkitila ympäristötekijöineen.

Kaupunkikuvaa määrittäessä määritellään samalla osa-alueita jotka ovat mukana muodostamassa kaupungin imagoa. Helin, Turtiainen ja Vesikansa (1983, 9) kirjoittavat fyysisen kaupunkikuvan ja siitä syntyvien kokemusten ja mielikuvien yhteydestä:

Kun yksinkertainen, luonteeltaan objektiivinen näkymä rajaa kaupunkikuvan käsitettä, ulottuu se toisaalta pitkän ajan kuluessa syntyvään kokonaisvaltaiseen, useita inhimillisen kokemuksen tasoja sisältävään subjektiiviseen mielikuvaan fyysisestä paikasta ja elämässä siinä.

Käsitteenä kaupungin imago on häilyvä, vaikka se on ollut pinnalla kaupunkikeskusteluissa jo 1950-luvulta alkaen. Imago, eli mielikuva, perustuu oikeastaan vain osittain fyysisestä ympäristöstä havaittaviin ominaisuuksiin. Siihen vaikuttaa konkreettisen kaupunkikuvan lisäksi kunkin henkilön sosiaaliset ja kulttuuriset taustatekijät sekä henkilökohtaiset tiedot, kokemukset ja arvostukset ja siksi ne vaihtelevat havainnoijasta riippuen (Kuva 3). Imago voi muuttua ja siihen voidaan myös vaikuttaa. Kaupunkisuunnittelun saralla on ymmärretty että ympäristösuunnittelulla ja rakentamisella vaikutetaan aina kaupungin kaupunkikuvaan ja niin myös kaupungin imagoon. Niinpä kaupunkiympäristön kehitystoimien taustalla voi olla tietoinen pyrkimys imagon kohentamiseen. (Junttila 1995, 36–37.)

Kuva 3. Kaupungin imagon muodostuminen lähtee kaupunkikuvasta. Lisäksi siihen vaikuttaa suuresti havainnoijan omat taustat ja siksi mielipiteet kaupungista voivat vaihdella.

Voidaanko kaupunkikuva ja kaupungin imago erottaa käsitteinä myös hypoteesilla että kaupunkikuvaan vaikutetaan täysin ympäristön rakentamisen ja ihmisten toimintojen muutoksilla kun taas kaupungin imagoon näiden lisäksi mielikuvallisilla, käytännössä markkinoinnin, muutoksilla? Imago kaupungista nimittäin voi syntyä myös kuulopuheilla tai kaupungista lukemisen perusteella, ilman että kaupungissa vierailaan fyysisesti.

Kaupungin imagoon voidaan vaikuttaa myös eri aistien ärsytyksellä. Kaupungit tai kaupunginosat voivat vedota eri aisteihin ja ne voidaan muistaa eri aistien perusteilla kirjoittaa Sepänmaa (1998, 11–12) Näköaistin ollessa ihmiselle yksi tärkeimmistä ympäristön hahmottamiseen vaikuttavista aisteista, valaistuksella on huomattava valta kaupungin imagon luomisessa pimeään aikaan. Hämeenlinnassa itselleni mieleen tulee vahvimmin hiljaisuus ja liikenteen poissaolo iltaisin ja aamuisin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Hämeenlinnassa on mahdollisuus todella tunnelmallisen ympäristön

luomiseen. Suuri väkijoukko luo tunnelmaa, mutta yhtä hyvin voi olla tunnelmallista kävellä yksin hiljaisen ja tyhjän kaupungin läpi.

2.3 Kaupungin visuaaliset ja toiminnalliset kiintopisteet kehityskohteina

Helin ym. (1983, 21) sekä Junttila (1995, 38) luettelevat alunperin Kevin Lynchin *The Image of the City* -kirjassa esiintuomat kaupunkiympäristön luettavuuteen vaikuttavat fyysiset elementit. Näitä ovat maamerkit, reitit joita pitkin ihmiset kulkevat, reunat eli alueiden rajautuminen toisistaan, sekä solmukohdat joissa yhdistyy eri toimintoja tai jotka ovat muuten merkitykseltään poikkeavia ja puoleensavetäviä paikkoja.

Kaupungit muodostuvat luonteeltaan visuaalisesti että toiminnallisesti erilaisista osista ja alueista. Näiden alueiden erottuminen ja rajautuminen on yksi tärkeä tekijä kaupunkikuvalle, sillä tunnistettavuus eri osakokonaisuuksiksi edistää ympäristön ymmärrettävyyttä ja sitä kautta turvallisuutta. Jos ympäristöä ja sen mielenkiintoisia alueita osataan lukea ja ympäristö tunnetaan sen vuoksi turvallisiksi, myös samaistuminen siihen on helpompaa. (Helin, Turtiainen ja Vesikansa 1983, 21.)

Millaisiin kaupunkirakenteellisiin kohteisiin kehittämistoimia esimerkiksi valaistuksen osalta olisi parasta sijoittaa? Sekä turvallisessa, että visuaalisesti mielenkiintoisessa valaistuksessa edellä mainittujen kohteiden huomiointi on elintärkeää. Valon kuuluu olla ensinnäkin siellä missä sitä tarvitaan toimintoihin, toisaalta valo korostaa merkitykseltään tärkeitä kohteita kaupungissa. Yksi kaupungin tärkeimmistä toiminnallisista alueista, jossa laadukkaaseen yleis- ja jouluvalaistukseen panostetaan ovat kävelypainotteiset alueet keskustassa, joita käsitellään tarkemmin luvussa 3.

2.4 Yhtenäinen ja monimuotoinen kaupunkikuva

Virtanen (1998, 64–80) pohtii kaupunkikuvan yhtenäisyyttä artikkelissa Täytyykö visuaalisen vaikutelman olla yhtenäinen? Hän kysyy mitä tarkoitetaan kaupunkikuvan visuaalisella yhtenäisyydellä ja pyritäänkö siihen tai korostetaan sitä liikaa. Yhtenäinen voi tarkoittaa muun muassa: eheää, aukotonta, yhtäjaksoista, tasarakenteista, samanlaista, yhdenmukaista sekä sopusuhtaista ja ristiriidatonta kokonaisuutta. Käytännössä yhtenäinen kaupunkikuva koostuisi silloin kooltaan, iältään, tyyliltään, väriltään ja materiaaliltaan mahdollisimman samanlaisista rakennuksista ja muista kaupunkikuvan osatekijöistä. Yhtenäinen kaupunkikuva ei määritelmällisesti ole sama kuin kaunis, miellyttävä, piristävä tai eloisa. Se voi olla liian pitkälle vietyä ikävyyttä ja yllätyksetön. Toisaalta liian pitkälle vietyä myös monimuotoisuus voi koitua kaupunkikuvalla negatiiviseksi ja oleellista olisikin löytää tasapaino jostain kaaoksen ja äärimmäisen yhtenäisyyden väliltä.

Sopivan monimuotoisuuden voi löytää pienistäkin aiheista. Muoto, materiaali tai väri voi olla yhteinen tekijä muuten monimuotoisessa ympäristössä ja visuaalinen ero voi hyvin käytettynä olla ympäristöä rikastuttava teho-

keino. (Junttila ym. 2011, 16.) Katutila ja kaupunki ovat luonnollisesti aineellisen muutoksen alla, samaan aikaan ja liian yhtenäiseksi suunniteltu katutila ei kertoisi kaupungin elämästä, sen muutoksista ja historiasta varoitavat Heikkilä, Karppinen ja Santasalo (1998, 99).

Arkkitehti Kimmo Kuismasen artikkeli Rovaniemen talvikaupunkiseminaarista (1999, 28) herättää ajatuksia ulkovalaistuksen yhtenäisyydestä:

Tässä on joitakin ympäristösuunnitelmia, tämä on Keminmaan keskusta vai oliko Tervolan, jossa mietittiin havujen, sisältävalaistavien havujen, käyttämistä parkkialueiden ja katujen välillä ja ihan katuvalaistuksen tekemistä mielenkiintoisemmaksi: on valaistuja kohtia ja sitten tulee hämäämpiä kohtia, koska ihminen kävelee mielellään valoa kohden. Jos on tasainen insinöörivalaistus niin mitä kohti kävelet?

3 KÄVELYKESKUSTA

Vetovoimaiseen kaupunkikeskustaan liittyvät esteettisyyden lisäksi hyvin järjestetyt kaupalliset ja muut toiminnalliset osa-alueet. Koska joulun ajan valaistus sijoitetaan useimmiten ensisijaisesti kävelypainotteisille alueille, on tarpeellista käsitellä niiden osuutta kaupungin elävöittämisessä ja kaupunkirakenteessa

3.1 Kaupunkikeskustan vetovoimaiset kohteet

Kaupalliset palvelut ovat tärkeä keskustan vetovoimaa rakentava tekijä. Kaupunkikeskustan sekä sen kävelykeskustan vetovoiman luomiseen ei kuitenkaan riitä että keskustassa on muutama suuri kauppa tai palveluyritys, vaan elävä kaupunkimainen ympäristö syntyy monipuolisesta palvelukokonaisuudesta. Kävelykadut taas ovat yleisesti syntyneet kaupunkien luontevimpiin kaupankäynnin keskuksiin. Päiväsaikaan kaupallisen toiminnan lisäksi tärkeä osa kaupunkikeskustan vireyttä ovat hallintorakennukset ja kulttuuritoiminta ja niihin liittyvät kulttuurilaitokset. (Heikkilä ym. 1996, 15.) Illan pimetessä hallintorakennukset tyhjäntyvät ja pienkaupat sulkevat ovensa, mutta harrastus ja kulttuuritoimintojen käyttäminen jatkuu. Valaistuksella voi osaltaan tuoda mielenkiintoa myös näihin illan aktiviteettien kohteisiin.

Kokonaisen kaupungin arjen toimivuudelle tarpeellista on liikenteen ohjaaminen. Ohjataan autoja, jalankulkijoita sekä pyöräilijöitä omille reiteilleen, jotta kaikilta kaupungin katutiloissa liikkuvilta arki sujuisi jouhevasti. Käytännössä kävelykadun tai muun kävelypainotteisen keskustan on myös hyvä aina johtaa johonkin päätepisteeseen; toiminnalliseen, visuaaliseen tai kaupalliseen pisteeseen. (Heikkilä, Santasalo & Silfverberg 1994, 21.) Sama koskee myös valaistusta; yleis- ja erikoisvalaistuksella voidaan ohjata kulkijat kaupungin mielikuvallisesti ja toiminnallisesti merkittäviin kohteisiin.

Muista katutiloista poiketen, kävelykadun tärkein funktio on olla tila jalankulkijoiden kohtaamiseen, oleskeluun ja spontaaniin liikkumiseen. Kävely-

kadun pitää siis rakenteidensa puolesta olla häiriötön ja laadukkaasti rakennettu. Sillä on keskeisenä kaupungin vetovoimatekijänä erityisen tärkeä osa olla mielenkiintoinen silmälle. Visuaalinen mielenkiinto voi näkyä esimerkiksi kävelykadun valaistuksen suunnittelussa.

3.2 Huomioita kävelykeskustasta Hämeenlinnassa

Hämeenlinnan kävelykadun ensimmäinen osuus avattiin vuonna 1989 yhden korttelin pätkälle Raatihuoneenkadulle – Sibeliuksenkadun ja Kasarmikadun väliin (Kuva 4). Se äänestettiin pian kaupungin suosituimmaksi paikaksi ja heti 1990-luvulla keskusteltiin sen pidentämisestä sekä laajentamisen suunnasta. Luontevin jatko Heikkilän ym. (1996, 19 ja 40) mielestä olisi silloin ollut itään torin vastakkaiselle puolelle. Tämä kuitenkin olisi vaatinut torin etelälaidan rauhoittamisen liikenteeltä, sillä muuten kävelykadut olisivat jääneet liian erillisiksi toisistaan.

Jälkeenpäin kävelykatua jatkettiin korttelin verran länteen päin Kasarmikadun ja Saaristenkadun väliin. Paraikaa toteutetaan jatkoa edelleen lännen suuntaan korttelin verran Helsinki–Tampere-moottoritien katteelle, jossa kaupungin uusi kauppakeskus on rakentumassa. Kauppakeskuksen valmistuessa toimitiloineen ja asuintaloineen (Hämeenlinnan kaupunki 2008) kävelykatu jatkeineen luo perustellun jalankulkuyhteyden kauppakeskuksen ja Hämeenlinnan historiallisen keskustan välille.

Kuva 4. Hämeenlinnan kävelykadun kehittyminen.

Kävelykatu Hämeenlinnassa on jouluvalaistuksen osalta suunniteltu ja toteutettu laadukkaasti ja ammattimaisesti vuodesta 2006 alkaen (Valo-design 2006). Jouluvalosarjoilla valaistut katu- ja puistopuut ovat saavuttaneet suuren suosion kaupunkilaisten keskuudessa (Liite 2, avoimet kysymykset). Nykyiset jouluvalot ovat talven 2013 havaintojeni mukaan päällä jo kauan ennen pimeän tai edes hämärän tuloa sekä aikaisin aamusta ja mahdollisesti koko yön. Hämeenlinnassa suosituimmat asiointiajat keskittyvät aamuun ja iltapäivään (Hämeenlinnan seudun kauppapalvelututkimus 2013). Suosituimmat asiointiajat huomioonottaen, valojen palaminen iltapäivällä reilusti

ennen pimeää on perusteltu ratkaisu. Valojen palamisajat vaikuttavat luonnollisesti sähkön käytön määrään ja sen kustannuksiin. Palamisaikaa muokkaamalla vaikutetaan suoraan nähin kustannuksiin.

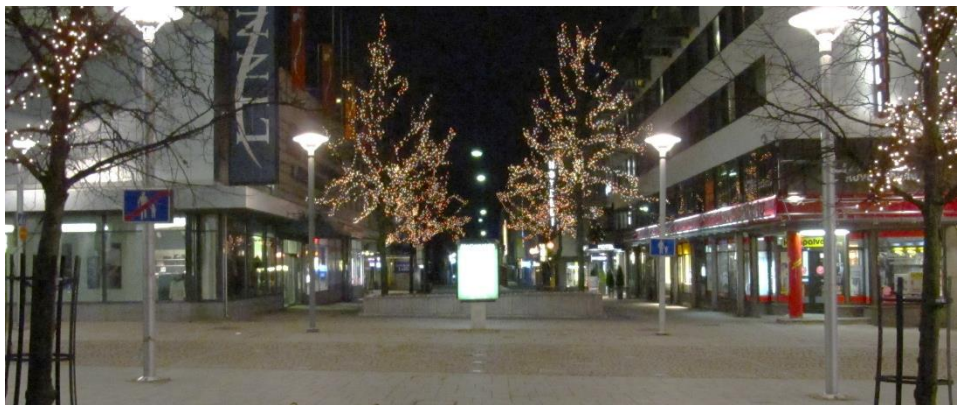
Raatihuoneenkadun vanhimmalla osalla on komeaksi kasvaneita katulehtipuita, mutta ilmassa olevien mielipiteiden mukaan puut ovat kasvaneet ylisuuriksi ja on mahdollista että ne leikataan alas muutaman vuoden kuluttua (Hagemeier, henkilökohtainen tiedonanto 17.9.2013). Puissa on asennettuna jouluvalosarjat ja mahdollisen puiden poiston jälkeiselle ajalle täytyy kehittää uusi jouluvalaistusratkaisu. Raatihuoneenkadun uudemman osan katupuut ovat vielä monta vuotta sopivan kokoisia ympäristöönsä.

Kävelykaduilla voi myös esiintyä erilaisia häiriötekijöitä alueen katkaisevasta liikennekadusta tilallisiin tekijöihin (Heikkilä ym. 1994, 22). Esimerkiksi liian leveää katutilaa voi ympäristörakentamisen elementeillä kaventaa, mutta suurilla poikittaisilla elementeillä katutila voi katketa liiaksi sekä visuaalisesti että toiminnallisesti. (Heikkilä ym. 1996, 97.)

Hämeenlinnan kävelykadulla ajoneuvoliikenteen estäminen vaikuttaa harmittavasti katukuvaan ja spontaaniin liikkumiseen kävelykatujen sisäänkäynneillä, joista soisi olevan houkuttelevan näkymän kadulle (Kuvat 6 ja 5). Raatihuoneenkadun vanhan osan leveät istutusaltaat toisaalta häiritsevät pituussuunnassa liikkumista kadulla, mutta toisaalta luovat sisäpuolelleen toimivan oleskelualueen joka tuo katutilaan sen kaipaamaa vaihtelevuutta.

Kuva 5. Raatihuoneenkadun kävelykadun uudemmalla osuudella betoniporsaat saartavat oleskelualueen.

Kuva 6. Valomainostaulu estää näkymää Raatihuoneenkadun kävelykadun vanhalle puolelle. Samanlainen löytyy myös kadun toisesta päästä. Valomainostaulun takana olevat leveät istutusaltaan luovat kuitenkin taakseen miellyttävän oleskelualueen.

Luonnollisesti ajoneuvoliikenteen läpikulku on estetty liikennemerkein, mutta muu liiallinen kulun ohjaaminen voi haitata sekä katukuvaa että mielekästä liikkumista kävelykadulla. Kun ajoneuvoliikenteen estäminen on tarpeen, paikalle sopisi paremmin tilan kaupunkikuvaan sopivat estot, esimerkiksi luonnonkiviset pollarit.

3.3 Kävelykadun ja kaupunkikeskustan kehittyminen Hämeenlinnassa

Helsinki–Tampere-moottoritien katteena aloittaa toimintansa kauppakeskus Goodman vuoden 2014 lokakuussa (NCC 2014). Raatihuoneenkadun kävelykatu jatketaan sen nykyisestä länsipäästä suoraan kauppakeskukselle. On vaikea ennustaa millaisena jatkuu Hämeenlinnan keskustan itäpuolien kaupallinen vetovoima. Sinänsä akseli uudelta kauppakeskukselta itään on vetovoimainen. Koko Hämeenlinnan kaupunkikeskusta historiallisine, kulttuurisine ja toiminnallisine vetovoimatekijöineen odottaa kulkijaa kauppakeskuksen itäpuolella. Kävelykadun ja torin itäpuolen alueiden vetovoimaa on ylläpidettävä ja kehitettävä myös ympäristörakentamisen ja kaupunkikuvallisin keinoin.

Heikkilä ym. (1998, 122) kirjoittavat mahdollisista kehittämiskohteista Hämeenlinnassa liittyen Parempi kaupunkikeskusta – projektiin vuosilta 1996–97. Kaupungin asukkaille merkittävien paikkojen verkostosta syntyy paikkojen järjestelmä, joka toimivana kokonaisuutena vaikuttaa hyvään keskusta. Kaupunkikeskustan kehittämistä kannattaa miettiä paikkojen verkoston avulla. Hämeenlinnan kaupunkikeskustan kehittämistä kirjoittajat jatkaisivat kuvaan 7 perustuen.

Kuva 7. Hämeenlinnan keskustan paikkojen järjestelmä. (Kuva ja teksti: Heikkilä ym. 1998, 122)

Vaikka kuva on vuodelta 1998, se kuvaa edelleen pätevästi Hämeenlinnan paikkojenjärjestelmää. Se on samalla kehitettäviä akseleita ohjaava yhteen-veto ja jouluvalojen suunnittelulle arvokasta tietoa.

4 VALO KAUPUNGISSA

Valaisimet ovat osa kaupungissa olevia ympäristörakenteita. Valaistuksen suunnittelu on ollut pitkään teknistä suunnittelua joka ei ole antanut tilaa luovemmille ratkaisuille vaan tärkeimpänä painottanut normien mukaisia valaistustehoja. (Junttila ym. 2011, 12.)

4.1 Valon olemus ja funktio kaupunkitilassa – uudet tuulet

Valon tärkein funktio on viihtyisyyden ja sitä kautta turvallisuuden tunteen luominen, mutta nyt on havaittu ja innostuttu myös valon mahdollisuuksista tuoda lisäksi estetiikkaa ja vaihtelevaa tunnelmaa kaupunkitilaan. Valaistuksella annetaan ensisijaisesti mahdollisuus valoisan ajan toimintojen suorittamiseen turvallisesti pimeään aikaan, mutta lisäksi luodaan erityisesti päivänäkymästä poikkeavaa ympäristöä (Tiensuu 2010, 5.)

Tätä kaupunkikuvan yöllistä mielenkiintoisuutta käytetään enenevässä määrin myös tukena kaupungin imagon rakentamisessa. Kokonainen kaupunki voi halutessaan profiloitua valon kaupungiksi. Kaupungeissa joissa korostus- ja erikoisvalaistus on nostettu tärkeäksi kaupunkiympäristön elementiksi ja kaupungin tunnettavuuteen vaikuttavaksi tekijäksi, teknisen suunnittelun valtakausi on ohi. Tämä hieman ironisesti siksi että tekniikka kehittyessään antaa mahdollisuuden nostaa tärkeysjärjestyksessä edelle valon esteettiset ominaisuudet. Tekninen suunnittelu on kaiken aikaa tärkeässä osassa valaistuksen suunnittelua, mutta piilossa näkijältä. Valaistusnäkökymän mielenkiinnon määrää sen esteettisyys, johon voidaan vaikuttaa valon ja varjon leikeillä, valon mielenkiintoisella asettelulla, välttämällä tasaista valon jakautumista kaikkialle, värisävyjen valinnoilla, valotehokkuuksien muutoksilla sekä häikäisyn estämisellä.

Kaupunkivalaistuksen kehittämisen ongelmaksi voi muodostua hyväksi havaitun esimerkin ottaminen käyttöön suoraan muilta kaupungeilta. Lopputuloksena Rauhalan (2009) mukaan on väistämättä kaupunkivalaistuksen samankaltaistuminen, kun tarkoituksena oli luoda muista erottuva imago kaupungille. Mielipidettä pidemmälle pohdittuna kaupunkivalaistus on teknisen suunnittelun normien vuoksi ollut jo vuosikymmeniä hyvin samankaltaista. Vaikka edelleen suunniteltaisiin samankaltaisia kaupunkivalaistuksia, muutos valaistuksessa kokonaisuudessaan on parempaan suuntaan esimerkiksi kaupunkikuvallisten seikkojen huomioonottamisen vuoksi.

Kaupungit ympäri maailman järjestävät erinäköisiä valofestivaaleja. Monesti tapahtumiin kutsutaan taiteilijat valotaideokeksineen, jotta kävijät saisivat valosta uusia elämyksiä ja toimintaa irti. Suomessa ainakin Helsinki,

Jyväskylä, Tampere ja Oulu joko järjestävät vuosittain festivaalit, valoviikot tai muuten ovat aktiivisia kaupunkivalaistuksen kehittämisessä.

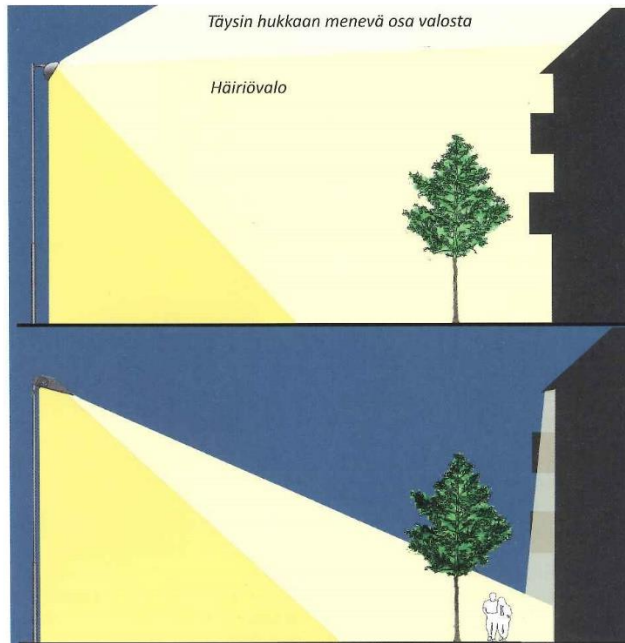
Festivaalien kanssa käsi kädessä voidaan yleis- ja korostusvalaistusta kehittää energiapihillä LED-tekniikalla ja valaistuskokonaisuuksien ohjausjärjestelmillä. LED-tekniikalla ja ohjausjärjestelmillä päästään valaistuksessa koko väriympyrän kattaviin sävyihin ja muuttuviin tai mukautuviin ympäristöihin (Kuva 8). Käytännössä valaistusta voidaan siis ohjelmoinnilla muokata esimerkiksi vuoden- ja vuorokaudenajoille eri tehoisiksi ja sävyisiksi. Sensoreilla voidaan ohjata valaistus muuttumaan niin liikkeen, sateen kuin muidenkin sääolosuhteiden mukana. Kääntöpuolena ohjelmointi on kustannuksiltaan vielä päivittäiseen käyttöön kaupungeille liian kallista. (Pihlajaniemi & Österlund, esitelmä 22.11.2013.)

Kuva 8. LED-tekniikalla ja ohjausjärjestelmillä toteutettuja valaistusnäkyviä Otto Karhin puistoon Oulussa. (Kuva: Pihlajaniemi & Österlund, 2013)

Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston Mukautuva kaupunkivalaistus-hankkeessa testattiin talviaikaan kahden kaupungista löytyvän kohteen valaisua hyödyntäen ohjausjärjestelmää sekä asukkaiden osallistamista. Ensimmäisessä kohteessa oululaiset saivat projektin nettisivuilla suunnitella miten Pakkahuoneenkadun valaistus muuttuisi väreiltään ja dynamiikaltaan. Hankkeen toteuttaneiden tutkijoiden yllätykseksi asukkaat valitsivat värisävyjä koko väriympyrästä hyvin tasaisesti; odotettua ilmiötä lämpimistä värisävyistä talven kylmyyteen ei ilmennyt. Toisen kohteen, Otto Karhin puiston mukautuvan valaistuksen yleisöpalautteen perusteella, tutkijat päätyivät varoittamaan yhden vahvan värin käytöstä ainoana värinä valaistuskohdeessa. (Pihlajaniemi & Österlund, esitelmä 22.11.2013.)

Uusista tuulista maininnan ansaitsee myös valosaasteen huomiointi nykyaikaisen valaistuksen suunnittelussa. Valosaaste on käytännössä valoa, jolla ei ole mitään toiminnallista tai maisemallista tarkoitusta. Yleensä se on ylöspäin suuntautuvaa hukkaan menevää valoa tai häiriövaloa (Kuva 9) Häiriövalo voi aiheuttaa epämiellyttävää häikäisyä ja heikentää näkemistä. (Tiensuu 2010, 6 ja 11.)

Kuva 9. Ylemmässä valaistustilanteessa katuvalon suuntautuminen liikaa ylöspäin aiheuttaa hukkaan menevää valoa ja häiriövaloa. Alemmassa kuvassa valo on suunnattu vain alueelle missä sitä tarvitaan toimintoihin. (Kuva: Tiensuu, 2010)

Kausivalaistuksen, siis yleensä jouluvalaistuksen, suunnittelu on villillä pohjalla. Siitä ei erityisesti puhuta viheralan perusteoksissa, eikä mainita esimerkiksi Hämeenlinnan kaupungin ohjeistuksissa. Harvoin enää näkee kaupungeissa perinteisiä kynttilä ja havu –aiheisia jouluvaloja, vaan Kaupungin yksilöllisen kaupunkikuvan ja sen historian tai perinteiden ottaminen mukaan jouluvalojen suunnitteluun on tuonut uudet tuulet joulun ajan valaistukseen (Kuva 10).

Kuva 10. Tampereen valoviikoille suunniteltu esittävä valofiguuri, joka viittaa Tampereen Särkäniemen hylkeisiin. Kuva: Taru Oksanen, 2012

4.2 Yleisvalaistuksen ja jouluvalaistuksen yhteensovittaminen

Jouluvalot ovat haasteellinen valaistusmuoto häikäisyn ja ympäröivään ulkovalaistukseen liittymisen osalta. Jouluvalofiguurit ja jouluvalosarjat eivät sinänsä valaise vaan toimivat vain valopisteinä ja valomuotoina. Ne tarjoavat valoa nähtäväksi ja katseltavaksi. Yleensä valonlähteeseen katsominen

on epämiellyttävää, niinpä jouluvaloista täytyy saada oman ympäristönsä valaistukseen verrattuna sopivan tehoiset (Kuva 11).

Kuva 11. Ympäröivän valaistuksen vaikutus valonlähteen tehokkuuteen. Huoneessa valonlähde on harmoninen, pimeässä puistossa valonlähde korostuu voimakkaasti ja tehokkaasti valaistussa kaupunkiympäristössä valonlähde sopeutuu ympäröivään valaistukseen. (Kuva: Tiensuu, 2010)

Haasteellista jouluvalaistuksen ja yleisvalaistuksen sovittamisessa on nimenomaan se, että paikoilla jotka toimivat parhaina paikkoina jouluvaloille vaaditaan yleisvalaistukselta suuria valaistustehokkuuksia. Kyseiset paikat ovat yleensä ajoneuvoliikenteelle varattuja katualueita ja kävelypainoitteisia alueita. Kärsiikö jouluvalojen tunnelmallisuus tehokkaasti valaistussa kaupunkiympäristössä?

4.3 Valaistuksen suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä Hämeenlinnassa

Kaupungin ympäristösuunnitteluun kuuluu monia suunnitteluvaiheita joihin vaikuttavat aina maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Valaistukseen liittyen kaavoja täydentäviä suunnitelmia voivat olla esimerkiksi erilaiset valaistuksen tavoitteet, valaistuksen tarveselvitys tai valaistuksen yleissuunnitelma. (Junttila ym. 2011, 20–22.) Se, kuinka johdonmukaisesti, tarkasti tai mihin kaupunginosiin eri kaupungit antavat ohjeita valaistuksen suunnitteluun vaihtelee.

Hämeenlinnan kaupungin rakennusjärjestyksessä (2012, 2:9§) todetaan yksinkertaisesti että tontin ja rakennuksen valaistus on järjestettävän niin että se sopeutuu alueen kaupunkikuvaan häikäisemättä haitallisesti alueella liikkuvia tai naapureita.

Hämeenlinnassa on tehty esimerkiksi ulkovalaistuksen yleissuunnitelma (Vesa Honkonen arkkitehdit 2009) sekä lähiympäristösuunnitelma (Arkkitehtitoimisto Pauliina ja Juha Kronlöf 2007) keskustan länsireunalle. Näissä molemmissa käsitellään valmistuvan kauppakeskus Goodmanin lähiympäristön valaistuksen suunnittelua ja toteutusta.

Keskustan länsireunan lähiympäristösuunnitelmassa määritellään länsireunan tulevien aukioiden ja yleisen jalankulun sekä Raatihuoneenkadun kävelykadun jatkon kivetys, istutukset, valaistus ja kalustus yhtenäisiksi (Arkkitehtitoimisto Pauliina ja Juha Kronlöf 2007). Tällä varmistetaan ympäristörakentamisen tyylin jatkuvuus kaupunkikuvassa, mutta luodaanko tällaisella määrittelyllä visuaalisesti tarpeeksi mielenkiintoista kaupunkiympäristöä? Keskustan länsireunan ulkovalaistuksen yleissuunnitelmassa taas mainitaan mahdollinen huomattavakin taidevalaistus moottoritien varteen

sekä annetaan lisämielenkiintoa valaisulle alueella (Vesa Honkonen arkkitehdit 2009).

Hämeenlinnassa on valmistunut vuonna 2010 Keskustavisio projekti, jossa tavoitteena on ollut keskustan kehittäminen monella eri suunnittelu- ja toteutustasolla perustuen kaupungin kokonaisvaltaiseen strategiaan ja tavoitteisiin. Keskustavisio 2050 asiakirjan painopiste on fyysisen ympäristön kehittämisessä ja näin ollen pääpaino toimenpiteissä kohdistuu suunnitteluun ja rakentamiseen. Keskustavisio 2050 projektin mukaan yksi tavoitteista on omaleimaiset, toisistaan eroavat alueet keskustassa. (Arkkitehdit Anttila & Rusanen Oy, 2010.) Valaistusta ei kuitenkaan erikseen mainita tavoitteeksi mitenkään, mikä voi vaikuttaa kaupungin myöntämiin budjettirahoihin esimerkiksi tämän opinnäytetyön kehitysehdotusten toteuttamiseksi.

Katutilaan suunniteltaessa täytyy ottaa aina huomioon myös vapaan tilan säädökset. Ajourtojen vapaan tilan korkeus tulee olla 4.8 metriä ja kävely- ja pyöriteiden vapaan tilan 3 metriä (Jansson 1999, 64), mikä vaikuttaa suuressi myös jouluvalaistuksen suunnitteluun.

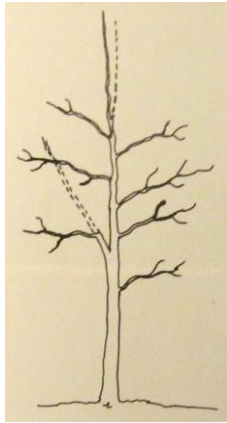
4.4 Jouluvalosarjojen asentaminen katu- ja puistopuihin

Hämeenlinnassa on ollut jouluvaloasennuksia katu- ja puistopuissa jo vuodesta 2006. Kyseiset valot ovat saaneet paljon myönteisiä kommentteja asukkailta ja yrittäjiltä (Liitteet 1 ja 2, avoimet kysymykset) ja ne ovatkin Hämeenlinnan kaupunkikuvaan ja imagoon sopivia tunnelmanluojina. Mutta millaisia vaikutuksia jouluvalosarjoilla voi olla puihin ja mitä asennuksissa pitäisi mahdollisesti ottaa huomioon?

Valosarjoja ei saisi pitää puussa kiinni yhteen vetoon kolmea vuotta pidempään. Tämä siksi että sarja ei saa puussa ruveta puristamaan sen runkoa tai oksia. Jos puristavaa valosarjaa ei poisteta tai löysätä tarpeeksi aikaisin, se voi jäädä kiinni puuhun sen kasvaessa. Valoja ei saa asentaa puuhun kiinni nippusiteillä tai rautalangalla, sillä ollessaan puussa kiinni liian kauan ne voivat aiheuttaa haavoja ja kasvaa puun sisään. (Kiema, haastattelu 17.8.2013.) Hämeenlinnassa on ollut pieniä ongelmia valosarjojen tiukentumisen kanssa (Empower, henkilökohtainen tiedonanto 25.4.2013). Oletettavasti siksi että puussa ne ovat käytännössä olleet kiinni suunnitelman toteuttamisesta lähtien noin seitsemän vuotta. Hämeenlinnan valaistujen katu- ja puistopuiden onneksi voidaan todeta että yksittäinen oksa ei kasva leveyttä yhtä nopeasti kuin puun runko (Kiema, haastattelu 17.8.2013). Mahdollisuus puuhun kiinni jäämiseen on suurempi rungossa kuin oksistossa, mutta kasvaessaan pituutta, oksisto kuitenkin venyttää valosarjaa mukanaan ja samalla mahdollisesti asennuksen kierteitä kireämmiksi. Jos puiden valosarja-asennuksia halutaan jatkaa Hämeenlinnassa, asennusten poistamista esimerkiksi kesän ajaksi tulisi harkita mahdollisimman pian. Jatkossa valosarjojen poistoa ja asennusta takaisin voidaan toistaa kolmen vuoden välein.

Kieman mukaan valoasennukset eivät myöskään saa estää puiden leikkauksia. Vaikka tärkeimmät puun rakennetta kehittävät leikkaukset on tarkoitus tehdä heti 1–2 kasvukautta kestävän juurtumisvaiheen jälkeen, puun latvus-

toa voidaan pienentää jatkossa kerran 2–3 vuodessa. Jos latvuksen pienentämistarve vaatii rajuja leikkauksia, puun poisto on suositeltavampi vaihtoehto. (Jansson 1999, 26 ja 64) Puun rakenneleikkauksessa poistetaan latvustosta kilpalatva ja repeilylle alttiita oksia – huonokulmaisia tai jyrkkäkulmaisia oksia (Kuva 12). Lisäksi poistetaan huonokuntoisia, kuolleita, sisäänpäin kasvavia tai hankaavia oksia. Valojen asentajia on siis hyvä ohjeistaa jättämään edellämainitut oksat valoitta, sillä mitä luultavimmin nämä tullaan poistamaan puista ensimmäisinä.

Kuva 12. Puun rakenneleikkauksessa poistetaan kilpalatva sekä repeilylle alttiita oksia. (Kuva ja teksti: Kiuru 2005)

5 JOULUVALAISTUKSEN KEHITTÄMINEN HÄMEENLINNASSA - KYSELYIDEN TULOKSET

Asukas- ja yrittäjäkyselyt Hämeenlinnan jouluvaloista toteutettiin, jotta saataisiin tietoa kehittämisen tarpeista. Kvantitatiiviset kyselytutkimukset järjestettiin Hämeenlinnan asukkaille ja yrittäjille vuoden 2013 syksynä ja pääsääntöisesti sähköisillä nettikyselyillä. Kyselyissä on selvitetty avoimin sekä suljetuin kysymyksin motiiveja, arvoja, asenteita ja mielipiteitä Hämeenlinnan joulun ajan valaistusta kohtaan.

Osa kysymyksistä osoittautui analyysivaiheessa merkityksettömiksi. Kun kysymyksessä ei ollut selkeää ajatusta siitä mitä kulloinenkin vastaus käytännössä merkitsisi, ei siitä saanut vedettyä johtopäätöksiä suuntaan tai toiseen. Esimerkkinä osakysymys ”Kuinka pitkän ajan ennen ja jälkeen joulun valot ovat päällä”, kysyttäessä mikä jouluvaloissa vastaajalle on tärkeää (Liite 2).

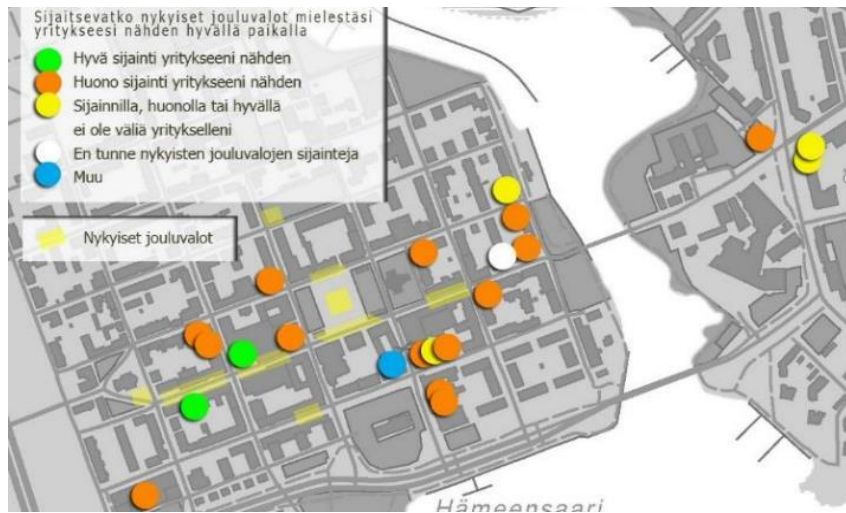
Kyselyiden avoimissa vastauksissa on kuitenkin runsaasti viitteitä kaupunkilaisia ja yrittäjiä miellyttävistä jouluvalotyyleistä, toimivia kehitysehdotuksia sekä merkittäviä perusteita jouluvalojen kehittämisen tarpeelle. Alaluvuissa 5.1 ja 5.2 on käyty läpi tärkeimmät kyselyiden johtopäätökset, tilastolliset aineistot löytyvät liitteistä 1 ja 2.

5.1 Kyselytulokset Hämeenlinnan yrittäjiltä

Hämeenlinnan keskustan yrittäjille suunnattuun kyselyyn vastasi 26 yrittäjää. Arviolta sähköinen kysely on saavuttanut noin 150-200 yrittäjää, mikä tekee vastausprosentista 13-17. Yrittäjäkyselyyn sai vastata 27.5.2013 – 29.11.2013 välisenä aikana.

Linkki sähköiseen yrittäjäkyselyyn lähetettiin Hämeenlinnan Kaupunkikeskustayhdistys ry:n avulla sähköpostilla heidän yrittäjäkontakteilleen. Linkki löytyi myös kaupunkikeskustayhdistyksen nettisivuilta. Muutama yrittäjäkyselyn vastauksista saatiin kirjallisesti käymällä satunnaisesti valituissa liikkeissä itse.

Kysymällä yrityksen sijaintia sekä mielipidettä sijainnista suhteessa jouluvaloihin haluttiin nähdä löytyykö Hämeenlinnan kaupungista selkeitä alueita joilla sijainti on hyvä ja alueita joilla sijainti ei ole hyvä (Kuva 13).

Kuva 13. Kuvaan on merkitty niiden yritysten sijaintimieliapiteet, jotka antoivat tarkan osoitteen kyselyssä.

Kyselyvastausten ja yritysten sijaintitietojen mukaan vain suoraan kävelykadulla ja suoraan jouluvalojen vieressä mielletään hyväksi sijainniksi (2 vastaajaa). Edes aivan valojen lähiympäristössä oleminen ei ole saanut yrittäjiä arvioimaan sijaintiaan hyväksi. Selkeästi suurin osa (16 vastaajaa) ei pidä sijaintiaan hyvänä, pienelle osalle (4 vastaajaa) sillä ei ole väliä ja yksi vastaajista ei tunne jouluvalojen sijaintia lainkaan.

”Vaikuttaako jouluvalojen tyyli ja tunnelma mielestäsi yrityksesi imagoon?” –kysymyksen vastaukset ovat jakautuneet tasaisesti. Jouluvalojen tyyli ja tunnelma vaikuttaa yrityksen imagoon paljon hieman yli kolmasosalla (36 %) vastaajista. Toisaalta seuraavaksi yleisin vastaus (28 %) kysymykseen onkin ei. Noin viidesosalle vastaajista (24 %) tyylin ja tunnelman vaikutus imagoon on jonkun verran. Joulun ajan valaistuksella vaikutetaan kuitenkin paljon ja jonkun verran yhteensä 60 % vastaajista, mikä on jo huomattava vaikutuksen määrä.

Entä näkykö tärkeys imagolle yritysten halukkuudessa panostaa yhdessä rahallisesti jouluvaloihin? Ei huomattavasti, sillä vain 16 % vastasi myöntävästi kysymykseen ”Olisiko yrityksesi valmis yhdessä muiden yritysten kanssa panostamaan rahallisesti Hämeenlinnan jouluvaloihin”. Suurin osa (44 %) on vastannut kieltävästi, mutta jo 40 % vastaajista voi olla valmiita harkintaan vastaamalla kysymykseen ehkä. Jouluvalojen kehittämisen toteutumiseen tarvitaan kaupungin lisäksi muita rahoittajia, jotka täytyy selvittää projektin jatkosuunnittelussa (Pettersson, henkilökohtainen tiedonanto 21.1.2014).

Selvästi tärkeintä joulun ajan valaistuksessa yrittäjille on valon luoma tunnelma, sillä 84 % kokee tunnelman olevan hyvin tärkeää. Myös valojen sijainti keskustassa sekä lähellä yritystä on suurimmalle osalle hyvin tärkeää.

Avoimissa kysymyksissä yrittäjät mainitsevat valoisan keskustan muun muassa kivaksi ja viihtyisäksi ostosalueeksi ja uskovat valaistuksen luovan positiivisen vaikutuksen kaupunkikeskustan vetovoimaisuuteen. Kehitystä toivotaan aivan ydinkeskustan lisäksi laajemmalle keskustan alueelle, mutta

kuitenkin niin että se muodostaa johdonmukaisen siirtymän keskustasta rautatieasemalle. Luonnollisesti jouluvalotyyleistä löytyy hyvinkin erilaisia mielipiteitä, tärkeintä yrittäjille kuitenkin on se että ne sijoitellaan hyvin koko kaupunkikeskustaa tukien. Valaistukselta toivotaan myös muunneltavuutta sekä pidempiaikaisuutta. Kohteista eniten mainintoja saaneet kehittämistä kaipaavat alueet ovat ruutukaavan itäpuoli sekä Vanajaveden ylittävät sillat.

5.2 Kyselytulokset Hämeenlinnan asukkailta

Hämeenlinnan asukkaille suunnattuun kyselyyn vastasi 133 henkilöä. Linkki sähköiseen kyselyyn oli Hämeenlinnan keskikaupungin asukasyhdistyksen Facebook-sivuilla ja Hämeenlinnan kaupungin nettisivuilla, jossa myös tulostettavana PDF-tiedostona. Paperiseen asukaskyselyyn oli mahdollisuus vastata Hämeenlinnan pääkirjastolla sekä Kastelli-palvelupisteessä. Medianäkyvyyttä kysely sai Reska-lehden ja Yle Hämeen nettikirjeissä sekä Aurinkoinen- ja Hämeen Sanomat painolehdissä. Asukaskyselyyn sai vastata 9.10.2013 – 29.11.2013 välisenä aikana.

Hämeenlinnan asukkaille ja Hämeenlinnassa asioiville selvästi tärkeintä jouluvaloissa on niiden luoma tunnelma ja kaupungin viihtyisyyden kasvu. Suurelle osalle hyvin tärkeää on myös tunne joulusta sekä kaupungin elävöitymisen kasvu. Sijainti keskustassa, jouluvalojen omaperäisyys sekä jouluvalokauden pituus koetaan jokseenkin tärkeäksi.

Yli puolet Hämeenlinalaisista tai Hämeenlinnassa asioivista ei pidä itselleen tärkeänä jouluvalojen syttymiseen liittyvää avajaistapahtumaa. Tapaus on tärkeä pimeää vuodenaikaa elävöittävä tapahtuma kaupungissa ja yrittäjistä 40 % listaakin sen hyvin tärkeäksi yritykselleen. Hämeenlinnan joulun avauksen tapahtuma kerää vuosittain runsaasti väkeä torille ja se on tarkoituksellisesti pidetty vapaana kaupallisuudesta (Hagemeier, henkilökohtainen tiedonanto 21.1.2014), eikä tätä luonnetta tarvitse lähteä muuttamaan.

Hämeenlinnassa 28 % vastaajista tulee katsomaan jouluvaloja niiden luoman tunnelman vuoksi ja 23 % viihtyisemmän tuntuisen kaupungin vuoksi. Kuitenkin lähes yhtä usein kuin tunnelman ja viihtyisyyden vuoksi, valoja ei tulla katsomaan niiden itsensä vuoksi. Vain 7 % vastaajista kertoo avajaistapahtuman saavan heidät tulemaan katsomaan jouluvaloja.

Lähes puolet vastaajista on sitä mieltä, että Hämeenlinnassa jouluvaloja on nyt sopivasti ja noin kolmasosa sanoo niitä olevan liian vähän. 13 % ei tiedä missä jouluvalot sijaitsevat, näin vastanneista suurin joukko on yllättävästi itse Hämeenlinalaisia.

Avoimissa kysymyksissä mainituista kehityskohteista eniten mainintoja saaneet ovat puiden valaistus, Vanajaveden ylittävät sillat, rautatie- ja linja-autoasema sekä kaupunginosakeskukset. Kuten yrittäjäkyselyssä, luonnollisesti myös asukaskyselyssä jouluvalaistuksen tyyleistä kirposi monenlaista kommenttia. Erottuvan enemmistön toiveena tuntuisi olevan kuitenkin

kin pidempiaikainen harmoninen erikoisvalaistuksen kausi pimeälle vuodenajalle. 50 % vastaajista toivoo modernimpaa ja pitkäaikaisempaa valaisua, 35 % lyhyttä ja jouluisempaa. Kaupunginosakeskuksille on muun muassa ehdotettu, että valaistaisiin yksi puu yhdessä kaupunginosakeskuksessa ja tämä valaistus vaihtaisi vuosittain paikkaa kaupunginosien välillä. Valaistusidea on toteutuskelpoinen ja maininnan arvoinen, mutta tässä opinnäytetyössä kehitettävien kohteiden etsintä on rajattu Hämeenlinnan kantakaupunkiin.

Yksi vakuuttavimmista perusteluista jouluvalojen kehittämisen tarpeelle Hämeenlinnan kantakaupungissa tulee ilmi kommentista, jossa vastaaja kertoo työnsä puolesta tuovan kollegoja Hämeenlinnaan muista kaupungeista, mutta rikkiäiset jouluvalot ovat saaneet ne jopa naurunalaisiksi vierailijoiden silmissä.

6 KEHITYSEHDOTUKSET HÄMEENLINNAN JOULUVALOILLE

Tässä luvussa esitellään kehitysehdotukset Hämeenlinnan jouluvaloille. Kehitysehdotuksille löytyy perustelut tässä opinnäytetyössä käsitellystä teoriasta, kyselytuloksista sekä omista ideoistani. Kaikkia jouluvaloja ei uusita, vanhat ja uudet valot yhdessä luovat tyyllisiä kerroksia valaistuksen kaupunkikuvaan. Kaikki kehitysehdotukset esitellään sanallisesti ja havainnekuvin sekä tässä luvussa että liitteenä olevassa tulostettavassa käsikirjassa.

6.1 Hämeenlinnan jouluvalaistuksen tyyli

Kuten luvun 5 alaluvussa 5.2. mainitaan, asukaskyselyssä enemmistö toivoo jouluvalojen tyyliä modernia, mutta harmonista otetta. Kaupungin muiden alueiden valaistussuunnitelmat ohjaavat myös joulun ajan valaistuksen suunnittelua. Vinkkejä tämänhetkisistä tyyliuuntauksista hain Hämeenlinnan keskustan länsireunan ulkovalaistuksen yleissuunnitelmasta (Vesa Honkonen arkkitehdit 2009). Niitä ei kopioida, vaan niitä käytetään lähteinä sekä yhtenäisyyden että monimuotoisuuden löytämiseen. Tiukat valokeilat sekä puiden valaisun periaatteet ovat samanlaisia keskustan länsireunan ulkovalaistuksen yleissuunnitelmassa sekä tämän opinnäytetyön jouluvalaistuksen kehitysehdotuksissa.

Hämeenlinnan joulun ajan valaistuksen värisävyt valitaan harmonisiksi. Päävärinä käytetään värinvalintaltaan hyvää valkoista värisävyä, joka toistaa valaistavan kohteen värin mahdollisimman luonnollisena (Tiensuu 2010, 7). Lisämielenkiintoa tuomaan käytetään intensiivisempiä värisävyjä. Kehitysehdotuksissa käytetään niin spottivaloja kuin valosarjoja ja muita valokuvia tai muotoja. Valokuviot tai –muodot ovat muodoiltaan pehmeitä. Päivänäkymässä valaistuslaitteet sopeutuvat Hämeenlinnan muihin uusimpiin valaisinmalleihin. Valaisinvalinnoissa suositetaan LED-valaisimia.

6.2 Nykyiset jouluvalot ja uudet kohteet

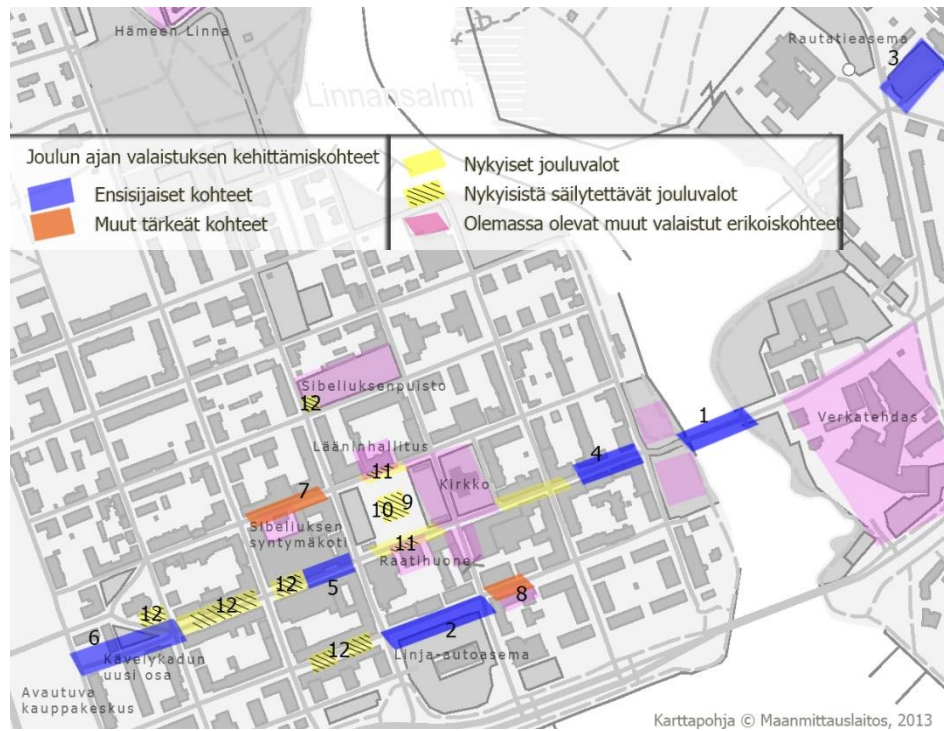
Uusin Hämeenlinnassa toteutettu jouluvalaistussuunnitelma on vuodelta 2006. Laadukkaan suunnitelman on tehnyt Valoa-design ja joitakin omaleimaisia tai Hämeenlinnalaisten suosion saavuttaneita osia nykyisistä jouluvaloista on syytä jättää muistuttamaan joulun ajan valaistuksen vaiheista. Torin sinisten valomaljoiden ja lääninhallituksen sekä raatihuoneen valoverhojen asentamista voidaan jatkaa niiden kaupunkikuvallisen ainutlaatuisuuden ja erottuvuuden vuoksi. Kyselyissä hyväksi mainitut valaistut puut puhuvat puolestaan jouluvalosarja-asennuksien jatkamisen puolesta. Jos kuitenkin jouluvalosarjojen asennuksien kolmen vuoden välin tehtävät purut ja uudelleenasetukset tuottavat liian suuria kustannuksia, voidaan näissä kohteissa harkita siirtymistä valonheittimillä valaistuihin latvuksiin. Myös torin joulukuuseen on asennettu ainakin vuonna 2013 valosarjat huolella edustavan näköiseksi (Kuva 14).

Kuva 14. Hämeenlinnan torin joulukuuseen jouluvalaistus vuonna 2013. Taustalla lääninhallituksen valoverhot.

Uuden jouluvalaistuksen kehityskohteet on jaettu kahteen eri ryhmään. Ensimmäisessä kehitysryhmässä on ensisijaiset kehittämiskohteet, toisessa muut tärkeät kohteet. Kuvan 15 kohteet yhdestä kuuteen ovat ensisijaisia kohteita, numerot seitsemän ja kahdeksan muita tärkeitä kohteita ja numerot yhdeksästä kahteentoista nykyisiä jouluvaloja. Kuvan 15 mukaiset kohteet ovat:

1. Viipurintien silta
2. Linja-autoasema
3. Rautatieasema
4. Raatihuoneenkadun itäpäähän katupuut
5. Raatihuoneenkadun kävelykadun itäosa
6. Raatihuoneenkadun kävelykadun valmistuva länsiosa
7. Hallituskatu 9-13
8. Palokunnankatu 9 Wetterhoffin talo
9. Joulukuusi
10. Valomaljat
11. Valoverhot
12. Valosarjoilla valaistut puut

Kuva 15. Kehittämiskohteet sekä nykyiset jouluvalot ja muut erikoisvalaistut alueet Hämeenlinnassa.

Jouluvaloavajaisten yhteydessä voidaan myös pimentää jouluvalaistujen alueiden yleisvalaistusta mahdollisimman paljon, jotta valojen syttymisestä saisi erityisen näytöksen.

6.3 Ensisijaiset kehityskohteet

Ensisijaiset kehityskohteet ovat tärkeimmät uudet kohteet Hämeenlinnan jouluvalaistukselle ja ne esitellään tässä alaluvussa selityksin sekä havainnekuvin. Kohteet on valittu niin että ne tukevat visuaalisesti kävelypainotteisia alueita, johdattelevat kulkua keskustan lävitse itä-länsisuuntaisella akselilla sekä tuovat esiin kaupungin toiminnallisia solmukohtia. Ensisijaiset kohteet ovat: Viipurintien silta, linja-autoasema, Rautatieasema, Raatihuoneenkadun itäpään katupuut, Raatihuoneenkadun kävelykadun itäosa ja Raatihuoneenkadun kävelykadun valmistuva länsiosa.

6.3.1 Viipurintien silta

Viipurintien sillalla valaistaan sitä kannattelevat pylväät ja alikulut. Pylväät valaistaan mahdollisimman tasaisesti (Kuva 16). Alikululla valaisu voi olla epätasaisempaa, kuitenkin niin että se ei vaikuta turvalliseen kulkemiseen (Kuva 17). Huomion herättäviä värisävyjä käytetään muutamia, harmonisuuden ja dynamiikan valaistukseen tuo valkoisen valon käyttö eri valaisutehokkuuksilla. Siltaa lähestyttäessä valaistut pylväät muodostavat jatkuvasti liikkeessä uudenlaisen valomuodostelman. Tällä hetkellä silta alikulkuineen on lähes kauttaaltaan pimeänä ja sen valaisu piristää aluetta suuresti.

Kuva 16. Viipurintien sillan pylväiden valaisu.

Kuva 17. Viipurintien sillan alikulun valaisu.

6.3.2 Linja-autoasema

Hämeenlinnan linja-autoasema on näkyvä toiminnallinen kiintopiste, jolloin siitä on luonnollista kehittää myös visuaalinen kiintopiste. Tila on laaja eivätkä matala asemarakennus tai kaukana tilan laidoilla olevat rakennukset rajaa sitä kovinkaan vahvasti. Korostusvalaistusta ei tilassa ole. Länteen päin Palokunnankatua on näkyvissä kaksi suurta jouluvalosarjoilla valaistua katupuuta ja aivan asemarakennuksen ovien edestä katsoessa torin jouluksi pilkottaa rakennusten välistä.

Kausivalaistuksen elementtejä olisi hyvä tuoda myös linja-autoaseman läheisyyteen. Koska tila on suuri, voisi sen jakaa visuaalisesti kahteen toiminnalliseen osaan; kaukoliikenteen pysähtymisalueeseen ja Palokunnankatuun. Jakaminen toteutuisi Palokunnankadun katupuurivistön esiintuonnilla jouluksi jouluvalosarjoilla ja halutessa muulle pimeälle ajalle puiden latvusten valaisuun sopivilla valonheittimillä. Valaistut latvukset näkyvät lehdetöntään talviaikaan ja isommiksi kasvaessaan matalan asemarakennuksen yli sen eteläpuoliselle Paasikiventielle.

Jouluvalosarjat asennetaan latvuston sijaan runkoon. (Kuva 18) Asentamisen rungon ympäri voi esimerkiksi aloittaa alhaalta, rullata niin korkealle kuin asentaja ylettää ja palata takaisin alkuun. Asennettaessa valot matalalle ei tarvita nostoautoa ja asennus käy nopeasti. Koska valosarjat asennetaan silmän korkeudelle, tulisi ne poistaa kauden mentyä ohi ja näin myös sarjan voi asentaa runkoon tiukalle.

Kuva 18. Jouluvalosarjat katupuiden rungoissa Palokunnankadulla linja-autoaseman kohdalla.

6.3.3 Rautatieasema

Rautatieaseman parkkipaikan laidoilla olevien lehmusrivistöjen latvukset valaistaan valonheittimillä valokujanteeksi. Valot asennetaan samalla pylväsratkaisulla kun keskustan länsireunan ulkovalaistuksen yleissuunnitelmassa (Kuva 19). Valot asennetaan pylväisiin noin kolmen metrin korkeuteen, jolloin kiusahäikäisyä ei synny jalankulkijoille. Vaihtoehtoisesti valot voi asentaa pysäkkikatosten katoille, jos mahdollista. Käytetään lämmintä keltaista valoa, jossa valoteho saa olla alhainen. Ilman valaisua, pimeään aikaan puut sulautuvat mustina pimeyteen eivätkä rajaa tilaa aseman edessä. Puiden valaisu taas luo tilan tunnun alueelle ja johdattaa katsetta ja kulkua asemalle (Kuva 20).

Kuva 19. Periaatekuva valonheittimillä valaistusta puusta. Kuva: Vesa Honkonen Arkitehdit, 2009

Kuva 20. Rautatieaseman lehmusrivistöt valaistuina.

6.3.4 Raatihuoneenkadun itäpäähän katupuut

Valaistaan Raatihuoneenkadun itäpäässä yksittäisen puun latvus sekä pylväspuurivistön latvukset valonheittimillä samalla periaatteella kuin Rautatieasemalla. Yksittäispuulle asennetaan yksi sininen valonheitin ja pylväspuurivistön väleihin yhdet väriltään lämpimän valkoiset valonheittimet noin kolmen metrin korkeuteen pylväsiin. Valaistut puut näkyvät pitkälle Viipurintien sillalle ja houkuttelevat kulkemaan keskustaa kohti (Kuva 21).

Kuva 21. Raatihuoneenkadun itäpäähän valonheittimillä valaistavat katupuut.

6.3.5 Raatihuoneenkadun kävelykadun itäosa

Kävelykadun vanhimmalle osalle asennetaan tunnelmaa luomaan erikokoisia lumipallomaisia jouluvaloja roikkumaan rakennuksien seinissä olevista vaijerikiinnikkeistä kadun ylle (Kuva 22). Asennukset voi tehdä vastakkaisista vaijerikiinnikkeistä tai vinosti seuraavaksi lähimpään kiinnikkeeseen ja myös Raatihuoneenkadun ja Sibeliuksenkadun risteyskseen ylle.

Kuva 22. Raatihuoneenkadun kävelykadun itäpään jouluvaloehdotus.

6.3.6 Raatihuoneenkadun kävelykadun valmistuva länsiosa

Kävelykadun laajennus valmistuu Raatihuoneenkadulle Saaristenkadun ja Kaivokadun välille. Tätä katutilaa ei rajaa molemmilta laidoilta rakennukset, vaan toisella puolen rakennukset ja toisella Kirjaston puisto. Tämä rajaa pois kadun yli roikkuvien jouluvalojen asentamisen mahdollisuuden. Kävelykadun uudelle osalle asennetaan katuvalaisinpylväisiin pieniä värikkäitä spottivaloja tekemään kulusta valmistuvan kauppakeskuksen ja kävelykadun välillä muistettavan. Pylväiden väliin maahan muodostuu värileikki kahdesta RGB-pääväristä, jotka osuessaan toisiinsa muodostavat näiden välivärin (Kuva 23).

Kuva 23. RGB-värileikkiä Raatihuoneenkadun länsipäähän valmistuvassa kävelykadussa.

6.4 Muut tärkeät kehityskohteet

Muut tärkeät kehityskohteet tukevat ensisijaisia kohteita ja muita erikoisvalaistuksen kohteita Hämeenlinnassa. Nämä kohteet ovat Hallituskatu 9- ja Palokunnankatu Wetterhoffin talon kohdalta.

6.4.1 Hallituskatu 9-13

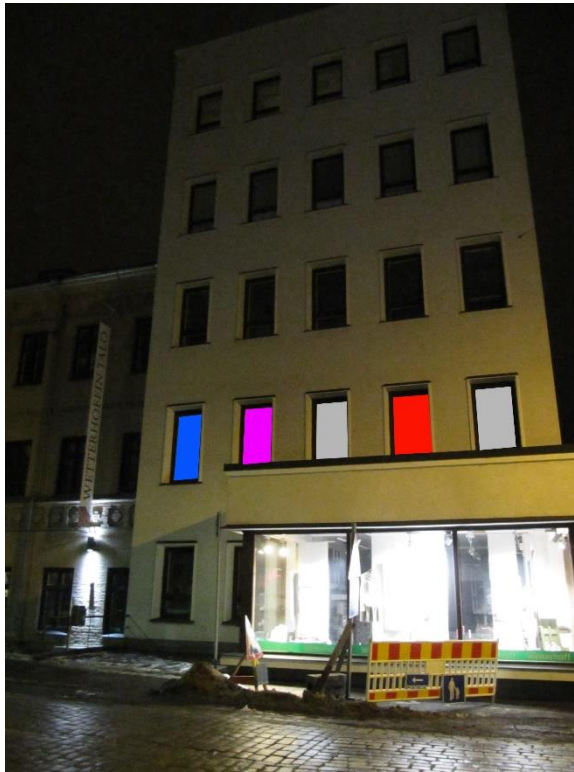
Hallituskadun Sibeliuksen syntymätalon kohdan korttelinpätkälle asennetaan S-kirjaimen muotoiset valomotiivit katuvalaisinpylväisiin muistuttamaan vastakkaisella puolella olevasta museotalosta sekä säveltäjä Jean Sibeliuksesta. Jouluvalaistus sopii tälle kadunpätkälle myös siksi että katu on yksi kaupungista poistumisen ajoväylistä.

Kuva 24. Hallituskadun jouluvalaistus Sibeliuksen syntymäkodin kohdalla.

6.4.2 Palokunnankatu 9 Wetterhoffin talo

Wetterhoffin talon vanhassa osassa on julkisivuvalaistus. Julkisivussa olevaa erikoisvalaistusta jatketaan myös Wetterhoffin talon länteen päin jatkuvaan uudempaan osaan, talon kulmaan. Valaistus toteutetaan talon sisäpuolelta tekemällä toisen kerroksen ikkunoista värikkäät valoikkunat. Valoikkunat toteutetaan asentamalla yksi valaisin ikkunaa kohden talon sisäpuolella ja asentamalla verho ikkunaan, jonka valo värittää tasaiseksi (Kuva 25).

Kuva 25. Wetterhoffin talon uudemman osan jouluvalaistusehdotus.

7 LOPPUPOHDINTA

Oli mielenkiintoista ja opettavaista olla mukana kaupunkiympäristön kehittämissuunnitelmissa ja vieläpä sellaisessa, jolle löytyi todellinen ja ajankohtainen tarve. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada pohjatietoja Hämeenlinnan asukkaiden ja yrittäjien mielipiteistä koskien jouluvalaistusta sekä tuottaa visuaalinen suunnitelma jouluvalaistuksesta. Tavoitteet onnistuivat erittäin hyvin ja visuaaliset suunnitelmat ovat toteuttamiskelpoisia niin toimeksiantajien, Kehittämiskeskus Oy Hämeen ja Hämeenlinnan kaupunkikeskusta ry:n, että Hämeenlinnan Valot Oy:n mielestä.

Opinnäytetyössä haasteellisinta ja ylivoimaisesti aikaa vievintä oli tietoperustan etsiminen ja sopiva rajaaminen tuomaan teoreettista pohjaa jouluvalaistuksen tyyliin ja kohteisiin. Haasteellista kehittämiskohteiden suunnittelussa oli pyöritellä mielessä täysin visuaalisia toteutuksia, mutta kuitenkin aina pitää mielessä käytännöllisyys, toteutettavuus ja valaistuskokonaisuuksien. Vaikka opinnäytetyö oli rajattu tiukasti jouluvaloihin, työn edetessä ajatukset jouluvalaistuksesta kausivalaistuksena tai erikoisvalaistuksena tekivät mahdolliset kehittämistyylit ja tavat miltei rajattomiksi.

Viimeisessä tapaamisessa 3.3.2014 opinnäytetyön osalta Kehittämiskeskus Häme Oy:n, Hämeenlinnan kaupunkikeskustayhdistys ry:n sekä Hämeenlinnan Valot Oy:n toimitusjohtajan kanssa opinnäytetyöstä käytiin läpi kehittämiskohteet sekä vaadittavat jatkotoimenpiteet. Hämeenlinnan Valot Oy on yhtiö, jonka tehtävänä olisi investoida valojen ostamiseen.

Jatkotoimenpiteet tämän visuaalisen suunnitelman jälkeen ovat karkean budjetin laatiminen jokaiselle kohteelle erikseen, teknisen suunnitelman laatiminen sekä tarkemman hinta-arvion laatiminen. Jotta jouluvalojen kehittämisessä päästään eteenpäin, kaupungin lisäksi on löydettävä muitakin rahoittajia esimerkiksi elinkeinoelämästä, sillä kaupungin puolesta lisärahoitusta ei tule talouden kurissapitämisen vuoksi.

Yrittäjiä voidaan yrittää saada mukaan rahoitukseen jakamalla kehittämis-kohteiden rahoittamista kaupungin ja yrittäjien kesken. Hyvä keskusteluyhteys elinkeinoelämän ja kaupungin välillä on avaintekijä kehittämisen eteenpäinviemisessä. Kokoukseen osallistuneet uskoivat yksimielisesti, että edes yhden luonteikkaan ja tarpeellisen valaistuskokonaisuuden toteuttaminen Hämeenlinnassa säteilisi sekä kausivalaistuksen, että yleisvalaistuksen kehitykseen muuallekin kaupunkiin.

LÄHTEET

Arkkitehdit Anttila & Rusanen Oy. 2010. Keskustavisio 2050, PDF –tiedosto. http://www.aa-r.fi/main_uutiset_arkisto.html. Arkisto –välisivu, ”Hämeenlinnan keskustavisio” –linkki.

Arkkitehtitoimisto Pauliina ja Juha Kronlöf. 2007. Hämeenlinnan keskustan länsireunan ympäristösuunnitelma, pdf-tiedosto. 10.4.2007. <http://www.hameenlinna.fi/Kaavat-ja-rakentaminen/Kaavoitus/Vahvistettuja-kaavoja/Keskustan-lansireuna/>. Linkki: 05 lähiympäristö 10042007. Viitattu 24.1.2014.

Heikkilä, M., Santasalo, T. & Silfverberg, B. 1994. Pohjoismaisia kävelykeskustoja. Selvitys 5/1994. Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto. Helsinki

Heikkilä, M., Karppinen, S. & Santasalo, T. 1996. Suomalaisia kävelykeskustoja. Suomen ympäristö 23. Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto. Helsinki.

Heikkilä, M., Karppinen, S. & Santasalo, T. 1998. Parempi kaupunkikeskusta – seitsemän kaupunkikeskustan kehittäminen. Suomen ympäristö 186. Ympäristöministeriö. Alueidenkäytön osasto. Helsinki.

Helin, P., Turtiainen, J. & Vesikansa, M. 1983. Kaupunkikuva ja rakentaminen. Kaupunkimaisten yhdyskuntien kehittämiskampanja julkaisu 5/1982. Helsinki: Valtion painatuskeskus/Kauppakirjapaino Oy.

Hämeenlinnan kaupunki. 2008. Tekninen virasto. Keskustan länsireuna, kaavanumero 2322.

Hämeenlinnan kaupungin rakennusjärjestys 10.12.2012, pdf-tiedosto. Hämeenlinnan kaupungin säädöskokoelmasta 2013. <http://www.hameenlinna.fi/Kaavat-ja-rakentaminen/Rakentaminen-ja-luvat/Rakentamistapa-ohjeita/>. Oikopolkuja sarakkeessa linkki Hämeenlinnan rakennusjärjestys. Viitattu 24.1.2014

Jansson, A., suomennos Tajakka, H. 1999. Puunhoidon ABC, alkuperäis-teos Vägledning för bättre trädvård. Viherympäristöliitto ry:n julkaisu 8. Helsinki.

Junttila, U-K. 1995. Kaupunkiympäristön suunnittelu. Rakennustieto Oy. Tammer-Paino Oy: Tampere.

Junttila, U-K., Häkkinen, I., Kauppinen, M., Koivistoinen, M. & Waris, J. 2011. Katuympäristön suunnitteluopas. Päivitetty painos. SKTY julkaisu 24. Suomen Kuntatekniikan Yhdistys ry ja Viherympäristöliitto ry. Tampere: Tammerprint.

Hämeenlinnan seudun kauppapalvelututkimus. 2013. Tietoykkönen.

Kiuru, H. 2005. Pihapiirin puuston hoito. Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.

Kuismanen, K. 1999. Ilmasto ja talven vaikutukset kaupunkisuunnitteluun. Teoksessa Kulmanen, M. (toim.) Kaupunki, valo ja lumi. Rovaniemellä 12.2.1999 pidetyn talvikaupunkiseminaarin aineistoa. Elävä kaupunkikeskusta ry. Helsinki.

NCC. Kauppakeskus lyhyesti. Viitattu 24.1.2014. http://www.hameenlinnakeskus.fi/kauppakeskus/fi_FI/liikkeet_ja_palvelut/. Luettelo sivun alareunassa.

Oksanen, T. 2012. Valon neito 2012 finalistit. Pirkanmaan sanomat 26.9.2012, kuva nettiartikkelissa. Viitattu 8.1.2014. <http://pirkanmaansanomat.fi/2012/09/26/valon-neito-2012-finalistit/>

Pihlajaniemi, H. & Österlund, T. Mukautuva kaupunkivalaistus. Valoisa ja vetovoimainen kaupunki –seminaari. Oulu. 22.11.2013. Oulun kaupunki. Seminaarin muistiinpanot ja jaettu moniste.

Rauhala, A-M. 2009. Valaistus kaupunkitilan tekijänä. Jyväskylän matka pimeästä maalaiskylästä urbaanin valon kaupungiksi. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Taidehistoria. Pro gradu –tutkielma.

Sepänmaa, Y. 1998. Moniaistisuus ja kaupunki. Teoksessa Knuuti, L. (toim.) Aistien kaupunki. Teknillinen korkeakoulu. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja C 47. Espoo: Libella painopalvelu Oy, 10-22.

Tiensuu, A. 2010. Uusi valaistuskirja. Viherympäristöliitto ry:n julkaisu 48. Helsinki.

VALOA Design. 2006. Hämeenlinnan jouluvalaistussuunnitelma. Raportti 4.10.2006.

Vesa Honkonen arkkitehdit. 2009. Hämeenlinnan keskustan länsireunan ulkovalaistuksen yleissuunnitelma osat 1–4. 26.2.2009. <http://www.hameenlinna.fi/Kaavat-ja-rakentaminen/Kaavoitus/Vahvistettuja-kaavoja/Keskustan-lansireuna/>. Linkit: Ulkovalaistuksen yleissuunnitelma, -valaistusalueet ja valaistustapakaaviot, -havainnekuvat ja -inspiraatiokuvia toteutetuista kohteista. Viitattu 24.1.2014.

Virtanen, P.V. 1998. Täytyykö visuaalisen vaikutelman olla yhtenäinen? Teoksessa Knuuti, L. (toim.) Aistien kaupunki. Teknillinen korkeakoulu. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja C 47. Espoo: Libella painopalvelu Oy, 64-80.

HAASTATTELUT

Empower. 2013. Jouluvalot asentava yritys. 25.4.2013. Henkilökohtainen tiedonanto.

Hagemeier S. 2013. Palvelupäällikkö. Hämeenlinnan kaupunkikeskustayhdistys ry. 18.4.2013 ja 17.9.2013. Henkilökohtainen tiedonanto.

Kiema, S. 2013. Arboristi, vastaava piiripuutarhuri. STARA. 17.8.2013. Haastattelu.

Pettersson, J. 2014. Yritysasiamies. Kehittämiskeskus Häme Oy. 21.1.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.

YRITTÄJÄKYSÉLYN VASTAUKSIEN TILASTOLLINEN AINEISTO

26 vastausta

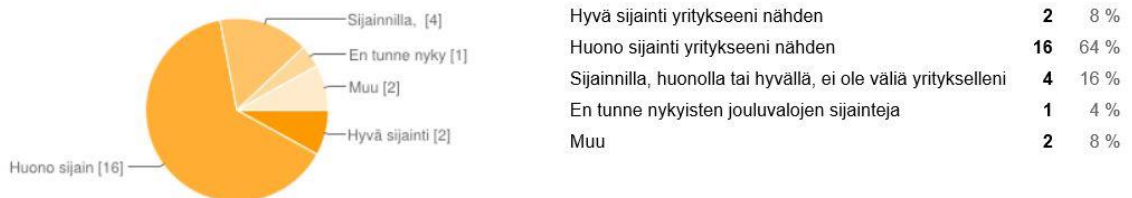
Yrityksen sijainti

Kirkkorinne 4 Hallituskatu 15 Palokunnankatu 0 Wetterhoffinkatu 4 - eteläkatu 14 Raatihuoneenkatu 27 Raatihuoneenkatu 14 Raatihuoneenkatu 10 Talaskuja 3 Raatihuoneenkatu 2 Raatihuoneenkatu 5 Raatihuoneenkatu 4 Hämeentie 1 hallituskatu Hallituskatu 2 Hallituskatu 1 Palokunnankatu 16 Palokunnankatu 14 Kasarmikatu 9 Haalituskatu 20

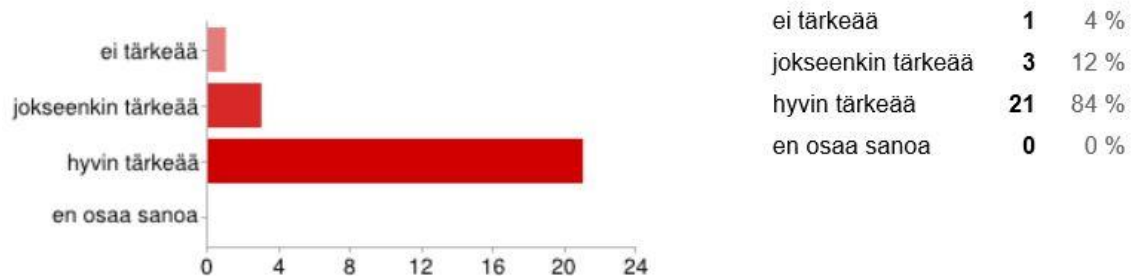
Kuinka pitkään olet ollut yrittäjänä tässä yrityksessä?

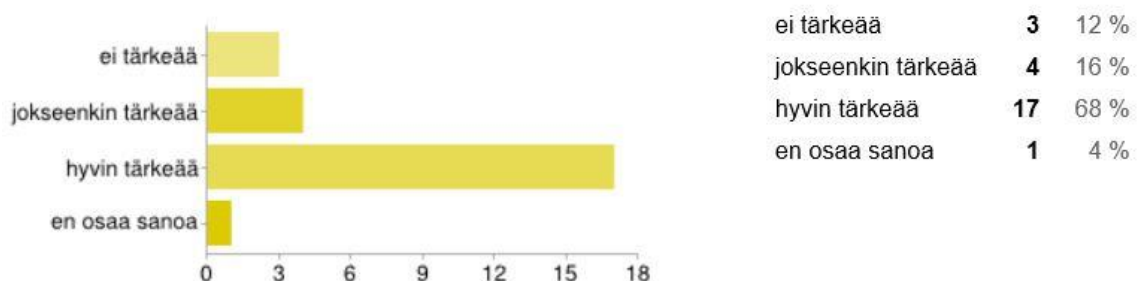
Sijaitsevatko nykyiset jouluvalot mielestäsi yritykseesi nähden hyvällä paikalla?

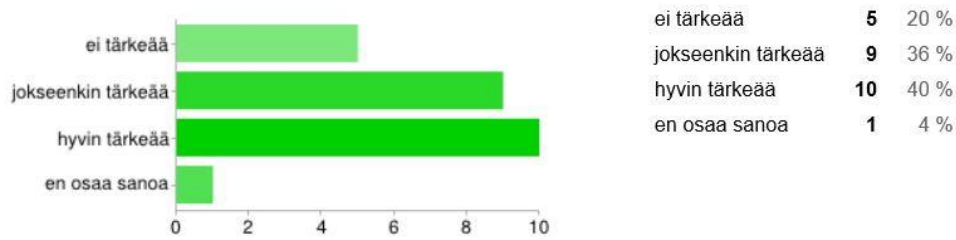
Valojen luoma tunnelma [Joulun ajan valaistuksessa tärkeää yritykselleni on:]

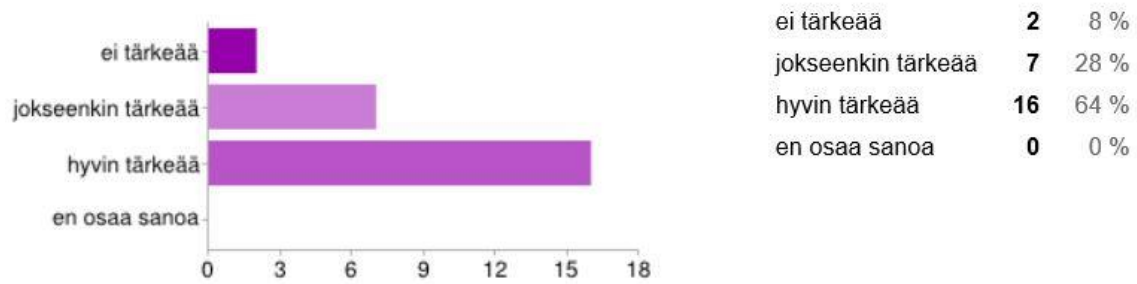
Sijainti keskustassa [Joulun ajan valaistuksessa tärkeää yritykselleni on:]

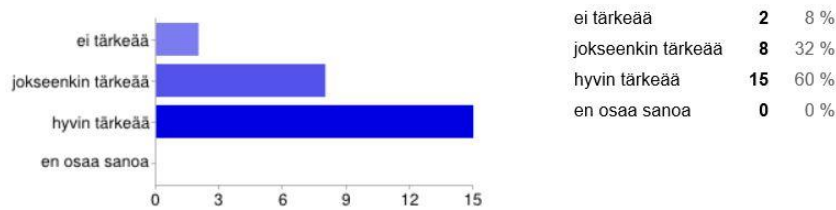
Valojen syttymiseen liittyvä avajaistapahtuma [Joulun ajan valaistuksessa tärkeää yritykselleni on:]

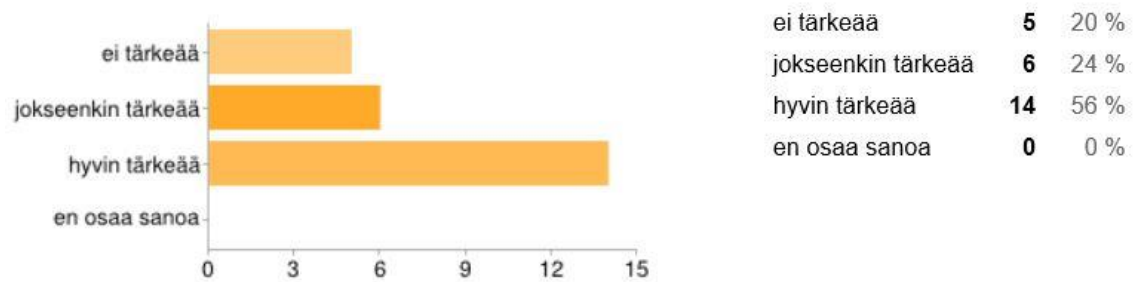
Sijainti lähellä yritystäni [Joulun ajan valaistuksessa tärkeää yritykselleni on:]

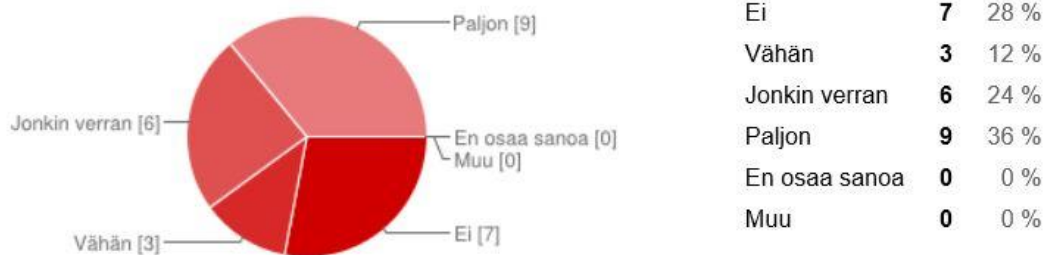
Kuinka pitkän ajan ennen ja jälkeen joulun valoja sytytetään [Joulun ajan valaistuksessa tärkeää yritykselleni on:]

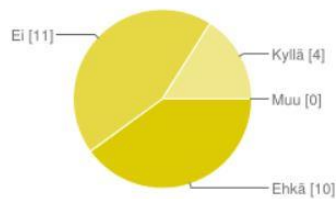
Omaperäisyys [Joulun ajan valaistuksessa tärkeää yritykselleni on:]

Vaikuttaako kaupungin jouluvalojen tyyli ja tunnelma mielestäsi yrityksesi imagoon?

Olisiko yrityksesi valmis yhdessä muiden yritysten kanssa panostamaan rahallisesti Hämeenlinnan jouluvaloihin?

Ehkä	10	40 %
Ei	11	44 %
Kyllä	4	16 %
Muu	0	0 %

Jos mielessäsi on mahdollisia uusia kohteita jouluvalaistukselle, voit kirjoittaa sijainnin alla olevaan laatikkoon, mielellään lyhyen perustelun kanssa!

Koko Raatihuoneenkadun alkupää ja Vanajaveden silta on ilman minkäänlaisia valoja. Kun kaupungin keskustaa ihestyy idän suunnalta, vastassa on pelkkä musta aukko Raatihuoneenkadulle - siis keskustan suuntaan! Keskustan, joka pitäisi olla elävä, jotta asukkaat tulevat keskustaan kauppoille, eivätkä suuntaa Tiiriön ohi keskustasta ilmaisille pysäköintipaikoilla. Palokunnankadun loppupäähän, Tavastilan viereen, makeen, jossa on jo sopivat puut. Kirkkorinne kuuluu keskustan ytimeen Piparkakkutaloiheen ja kirkkoineen joten tunnelman luominen näille kulmille olisi myös suotavaa. Toivoisin että jouluvaloja olisi koko keskustan alueella. Iloa ja joulutunnelmaa kaikkien yritysten asiakkaille tasapuolisesti. Tarkemmin kaikkia sijainteja tuntematta kaikki sellaiset paikat ovat potentiaaleja, missä ihmisiä liikkuu ja huomioon ottaen vielä vapaa-ajan liikkumisen, koska silloin huomio kiinnittyy ehkä helpommin ympäristöön. Linnan ranta, rautatiesilta, rantareitti yleensä jne jne. Siinä Birgeriä vastapäätä on se pienehkö puu. Siihen valot, plis. Lisäksi vois laittaa siihen oikeustaloa vastapäätä (raatihuoneenkadun yli) myös valoja. Siinä on jotain pikku puita. Wetterhoffin talon edustalle myös jotain valovirityksiä. Perustelu: Palokunnankadulla on jo valoja ja ruutukaavan westsidellä. Älkää unohtako että ruutukaavan eastsidellä on myös elämää ja yrityksiä. Viipurintien sillalta tultaessa keskustaan, ei ole yhtään jouluvalaistusta. Kävelykadun jouluvalaistukseen pitäisi satsata lisää. Kaikki ne punaiset markkinakojutkin on olleet liian pimeässä. Tarvittaisiin ehdottomasti lisää valoa varsinkin kävelykadun Sibeliuksenkadun puoleiseen päähän. Wetterhoffin edessä on kauniita lehmuksia, joita voisi valaista. Wetterhoffin edessä olevat puut, tulisi joulumieli heti kun tulee julkisilla liikennevälineillä kaupunkiin. Saisi olla koko Hallituskadun matkalla, alkuun asti. Koko kävelykatu valaistava aina katteelta taidemuseolle saakka. Wetterhoffinkadun lehmusrivistöön suosittelen jouluvaloja koska se palvelee Eteläistä rantaa kokonaisuudessaan. Wetterhoffin talon, Wetterin, linja-autoaseman sekä tilausjoliikenteen asiakkaat, kaupunkilaiset ja turistit saavat valaistusta ja kauniin maiseman eteläiselle keskustalle. Kokonaisuus näkyvä kauniisti Paasikiventielle ja tukee Verkatehtaan maisemaa. Palokunnankadulle. Laajennetaan jouluvaloaaluetta - Keskusta-alueen laajentaminen valaistuksen avulla/kautta. Olen hml:ssa hallituskadulla yrittäjänä, Valiomies Oy. Aikaisemmin myös hallituskadulla oli jouluvalot, nyt niitä ei ole asennettu muutamaan vuoteen. Olisi kiva kun siihen saataisiin valoa kun siinä on sibelius-talo ja onhan hallituskatu toinen pääkadusta hämeenlinnassa.tv yrittäjä Katri Selin-Nurmi Kulttuurikeskuksen läheisyyteen voisi tuoda valoja lisää koska siellähän käy paljon ihmisiä Moottoritien rampit, Viipurintie, Turuntie ja muut saapumisväylät kaupunkiin olisi hyvä valaista runsaasti. Palokunnankadun moottoritien päähän! Kiitos. Jouluvalot eivät saisi keskittyä vain raatihuoneen katuun, vaan koko keskusta pitäisi valaista kattavammin. Kasarmikatu - Hallituskatu - Palokunnankatu Jouluvalot voisivat johdattaa myös rautatieaseman suunnasta Raatihuoneenkadua, kohti toria.

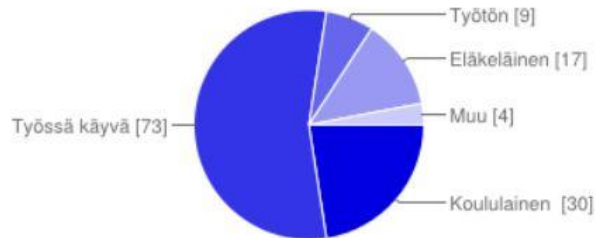
Jos jouluvaloilla on joku muu merkitys yrityksellesi kuin yllä on mainittu, kirjoita se tai ne seuraavaan laatikkoon tärkeysasteen kera!

Koko kaupunkikuvaa luova merkitys, huomataan että keskusta on valoisa ja sinne on kiva tulla ostoksille ja viihtymään ja ihmiset huomaisivat eri alojen yritykset ihan erilailla kun tullaan katsomaan jouluvalaistusta. huom nyt jo on paljon uusia yrityksiä keskustassa. Raatihuoneenkadun loppupää on hyvin valaistu, eli tämä vanhan kirjaston puoli ja kävelykadun osuus lännessä. Raatihuoneenkadun alkupäässäkin on muutama lehmus, joihin valonauhat saisi helposti ikään kuin "portiksi keskustaan" Raatihuoneenkadun alkupäässä on muitakin yrityksiä, joihin toivottavasti myös riittää asiakasvirtaa ja vetoa. Kaikki toiminta, valaistus mukaan lukien, ei toivottavasti keskity ainoastaan ruutukaavakeskustan länsipäähän, vaikka sinne nyt uutta kauppakeskustakin pykätään. Myös keskustan itäpään yritykset ovat tärkeitä ja toivottavasti niiden olemassaoloa ei uudet tuulet uhkaa. Itäpään ja Raatihuoneen alkupään yrityksiä on aika monta noin äkkiseltään laskien: kaikki Raatihuoneenkatu 2:n talon toimistoyritykset, ainakin 10 eri yritystä talossa, katua torille päin siirryttäessä ainakin 4 eri ravintolaa, parturiliike, hammasteknikkoyritys, kylmäkonehulloliike, pullakauppa, kauneushoitola, mattokauppa - ja nämä kaikki jo vain Raatihuoneenkatu 2 - 6 välimatkalalla. Jouluvalojen merkitys Wetterhoffinkadun ja Palokunnankadun yrityksille on tärkeä signaali siitä että kaupunkikeskustaa kehitetään tasapuolisesti. Lisäksi jouluvalojen merkitys tälle kulmalle korostuu maantieteellisesti siten että se yhdistää tulevan katteen, torin, linja-autoaseman ja Verkatehtaan alueen yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi.

Jos kysely herätti muita ajatuksia Hämeenlinnan jouluvalaistuksesta, voit kirjoittaa niitä tähän.

Ruutukaava-alueella on niin korkea vuokrataso ja pysäköintiongelmia asiakkailta että kaupunki voisi kustantaa koko alueen jouluvalot. Tarkoitan muitakin yrityksiä kuin torin laidalla sijaitsevat. Kausivalaistukseen samalla ripustuksella esim. kolme erilaista valaistusta. Jouluvalaistuksen lisäksi tulisi kauppakatuja yleisvalaistuksen parantamiseen kiinnittää huomiota. Olen toiminut yrittäjänä hämeenlinnassa jo yli 30 vuotta ja olen käytettävissä jos halutaan jotain tietoa tai mielipidettä kyseisestä asiasta, mielelläni olen mukana.puh 050-3362491 jos en pääse vastaamaan niin soitan aina takaisin,tv,Katri Selin-Nurmi Toivon, että jouluvalot ovat kauniita, ei niinkään räikeitä! Että ne sopisivat vanhan kaupungin tunnelmaan. Niitä voisi pitää päällä kauan pimeässä talvessa. Tällä paikalla on hyvin ulkopuolinen olo vaikka osallistuisikin yhteisiin tapahtumiin, sillä kaikki tapahtumat painottuvat keskustaan. On kannattavampaa järjestää oma tapahtuma, esimerkiksi kerho tai paja, kuin osallistua esimerkiksi pimeän kaupan iltaan. Valojen ei tarvitse olla mitään hienoja, jonkun nimen suunnittelema, ei mitään joulupukkeja tai krumelureja. Pelkät yksinkertaiset valot riittävät. Lämminväyiset valonauhat tms. pimeydessä tuo hienoa tunnelmaa. Suomeen ei mielestäni edes sovi värivalot heilumaan valoina! Jos minulla olisi ollut raha ja valta käytettävissäni, olisin jo vetänyt valot! Kustannus ei liene kuitenkaan ylipääsemätön kunnan organisaatiolle, jos kaupungin kassasta nyt yleensä on muutama ropo tähän liikennemässä. Mielelläni näen valot jo tulevana sesonkina kadulla ja mielelläni osallistun ottamalla kantaa ehdotelmiini tai olen mukana valitsemassa valaistusta. Minun suunnitelmani ei maksa mitään :) terveisin Varpu Talvirinne
Varpu Talvirinne KLT, HHJ Tilitoimisto Varpu Talvirinne Raatihuoneenkatu 2 13100 Hämeenlinna P.(03) 616 6388, 050 3011 682 F.(03) 616 6389 varpu.talvirinne@tilitsto.inet.fi Onko valaistuksissa ajateltu kuinka ne näkyvät lähestyttäessä keskustaa, esim kun ulkopaikkakuntalaisia tulee vaikka moottoritieltä hämeenlinnan keskustaan päin? Jos meillä on nyt mahdollisuus käyttää ammatillaisia, niin hyväksyn myös ennennäkemättömiäkin valoesityksiä jopa taivaalla. Ja muu kaupunki pimeäksi ja samaan hässäkkään kauppoihin Pimeän Kaupan -ilta. Joten valaistaan kaupunki jo paljon ennen Joulua;) Ai niin ja voisihan valoista muokata patsaitakin. No nyt ideoita pukkaakin, että poiketta Kaisan Kukkaan ja jutustellaan lisää. Terkuin Annemari Valot voisivat osittain olla pysyviä rakenteita jotka eivät ole teemallisesti joululuun liittyviä. Valot voisivat olla päällä aina pimeään aikaan esim. valaistuja pylväitä tai seinäiä. Energiatehokkaat LED-valot Palokunnankadun meidän päässä on designalan erikoisliikkeitä, joita kannattaa mainostaa ja huomioida mm. valaistuksessa Torin siniset valot ovat aivan kammottavat, eivätkä luo lainkaan kutsuvaa tai lämmintä tunnelmaa. Voisiko ne vaihtaa edes vaikka pehmeän valkoisiin valoihin?

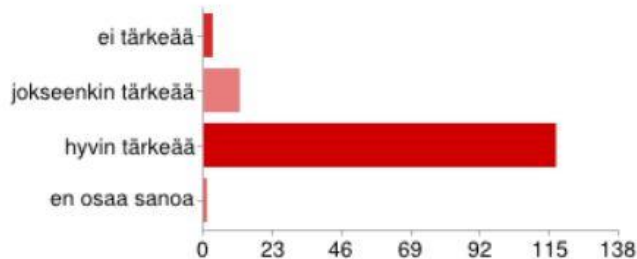
ASUKASKYSELYN VASTAUKSIEN TILASTOLLINEN AINEISTO

133 vastausta**Oletko**

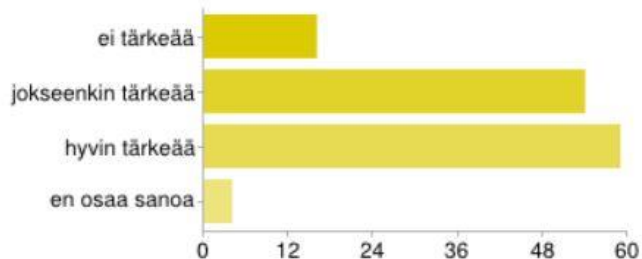
Koululainen tai opiskelija	30	23 %
Työssä käyvä	73	55 %
Työtön	9	7 %
Eläkeläinen	17	13 %
Muu	4	3 %

Asuinkuntasi tai -kaupunkisi

Hämeenlinna	112	84 %
Muu	21	16 %

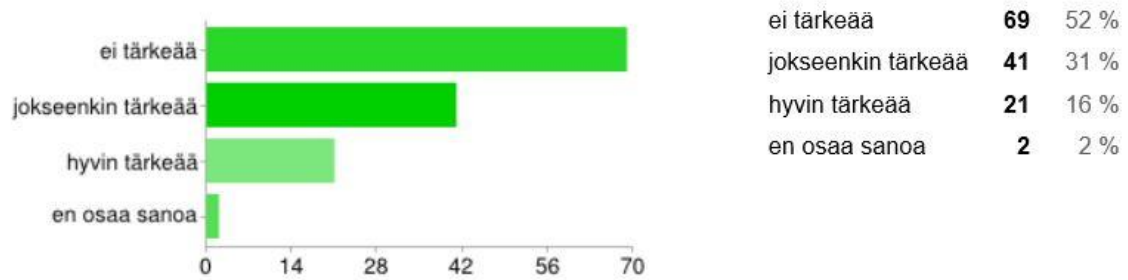
Valojen luoma tunnelma [Jouluvaloissa minulle tärkeää on]

ei tärkeää	3	2 %
jokseenkin tärkeää	12	9 %
hyvin tärkeää	117	88 %
en osaa sanoa	1	1 %

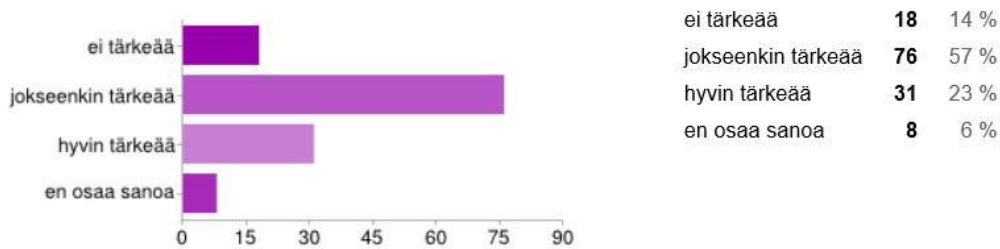
Sijainti keskustassa [Jouluvaloissa minulle tärkeää on]

ei tärkeää	16	12 %
jokseenkin tärkeää	54	41 %
hyvin tärkeää	59	44 %
en osaa sanoa	4	3 %

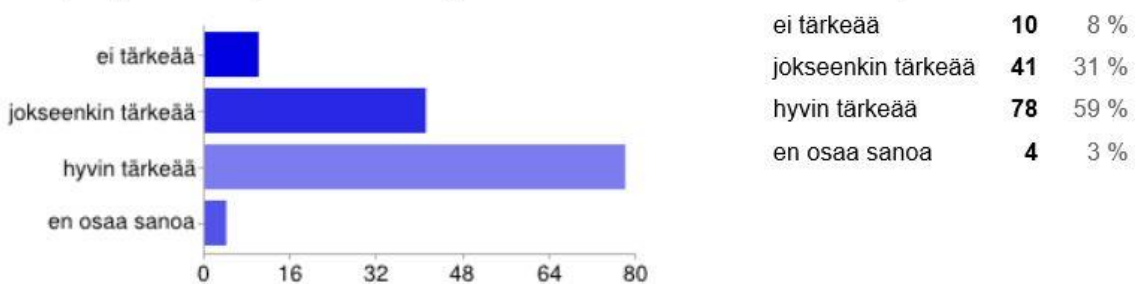
Valojen syttymiseen liittyvä avajaistapahtuma [Jouluvaloissa minulle tärkeää on]

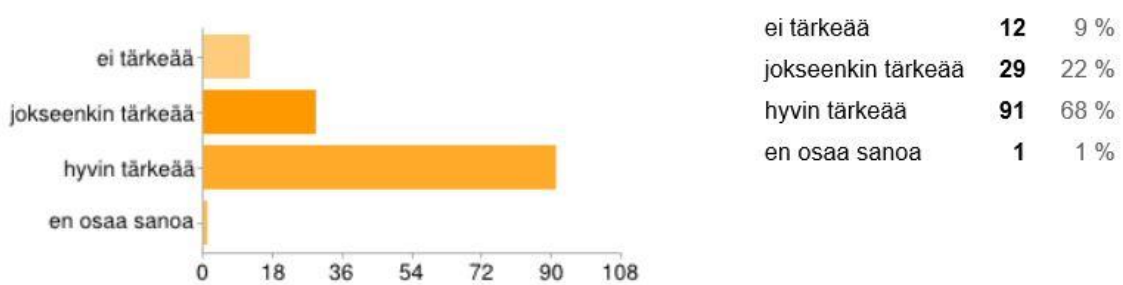
Kuinka pitkän ajan ennen ja jälkeen joulun valot ovat päällä [Jouluvaloissa minulle tärkeää on]

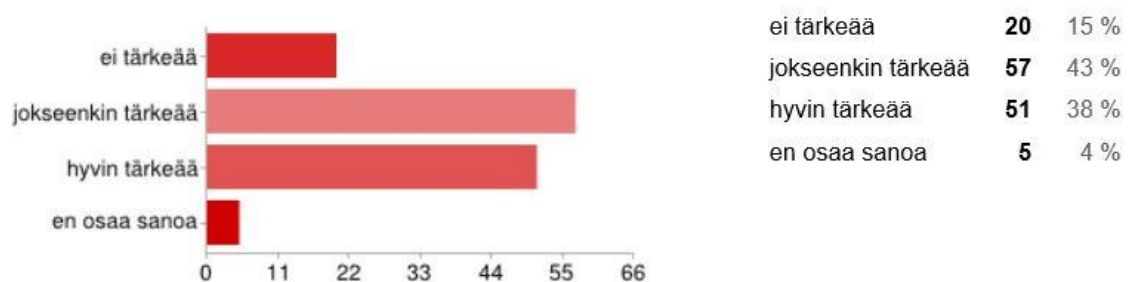
Kaupungin elävöitymisen kasvu [Jouluvaloissa minulle tärkeää on]

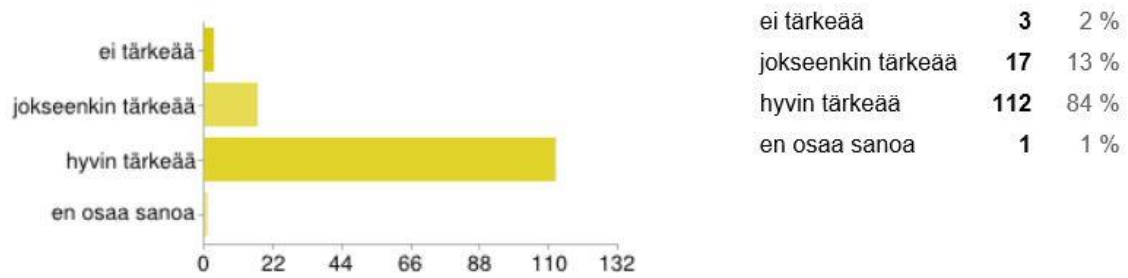
Tunne joulusta [Jouluvaloissa minulle tärkeää on]

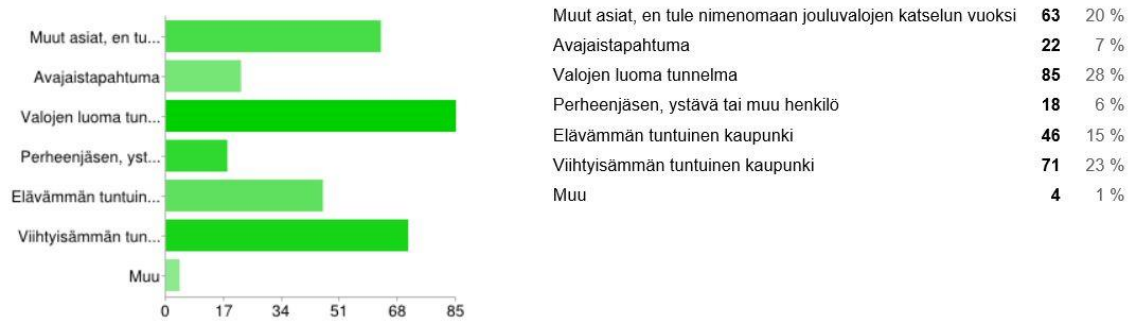
Omaperäisyys [Jouluvaloissa minulle tärkeää on]

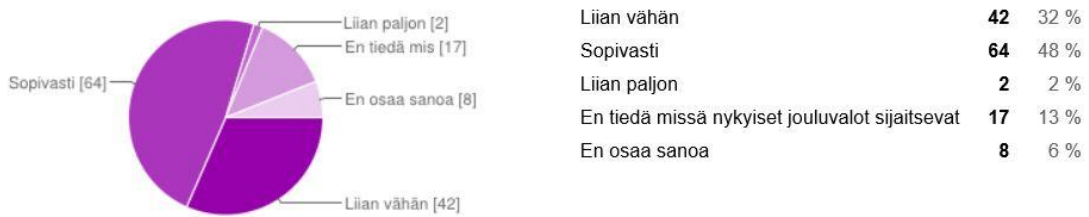
Kaupungin viihtyisyyden kasvu [Jouluvaloissa minulle tärkeää on]

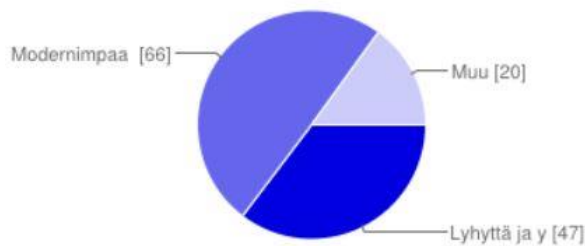
Mikä saa sinut tulemaan katsomaan jouluvaloja?

Mitä mieltä olet jouluvalojen runsaudesta Hämeenlinnassa?

Hämeenlinnan jouluvalaistukselta tulevaisuudessa toivoisin:

Lyhyttä ja ytimekästä - joulupainotteista niin ajallisesti kuin tunnelmaltaan	47	35 %
Modernimpaa valaisua - neutraalimpaa, mahdollisesti kauemman aikaa kestävää kausivalaistusta	66	50 %
Muu	20	15 %

Jos mielessäsi on mahdollisia uusia kohteita jouluvalaistukselle, voit kirjoittaa tähän sijainnin mielellään lyhyen perustelun kera!

Voisi alkaa ensimmäisenä adventtina ja loppua Nuutin päivänä 13. tammikuuta. Viipurintien sillan päällä voisi olla valot ikään kuin toivottamassa tervetulleeksi kaupunkiin. Viime vuoden puoleksi palaneet jouluvalohirvitykset olivat häpeä kaupungille. Työskentelen Hämeenlinnassa ja meillä käy paljon vieraita ja kollegoja muista kaupungeista. Viime vuonna näille palaneille valoille naurettiin! En tuo yhtäkään vierasta enää keskustan ravintoloihin tai keskustaan kiertelemään ylipäätään ennen kuin valaistus on kunnossa! Niin paljon hävetti kaupungin puolesta! Raatihuoneenkadulle laitettiin viime vuonna lyhyemmälle osuudelle kuin aiemmin. Ne voisivat taas jatkaa lähemmäksi Arvi Kariston katua. Jouluvalot pitää näkyä myös moottoritiele. Olen muuttanut äskettäin hämeenlinnaa ja ihmetellyt miksei Kantolanniemen puolella olevia vanhoja korkeita torneja ole valaistu pimeän vuodenajan synkkyyttä kirkastamaan. Esim Valmekan vieressä (Kantolankadun ja Luukkaankadun kulmatontti) on todella upea vanha teollisuustorni joka valaistuna näkyisi hyvin Paasikiventiellä kulkeville ja kauemmaksikin ehkäpä jopa ohikulkevien junamatkustajien iloksi. Joulu on 100% kristillinen juhla. Älkää yrittäkö tehdä joulusta multikulttuurijuhlaa! Vaikka ei halukaan uskoa joulun sanomaan niin voi edes sen verran kunnioittaa omaa kulttuuriamme ja perimäämme että suvaitsee joulukoristelun. Ei muslimien puolesta tarvitse ihan joka asiasta loukkaantua. Sitähän tässä ujutetaan kansaan jouluvalojen uudistamisen nimessä. Lisävalaistus on eri asia. Kaupunginosakeskukset, niiden elävöittäminen ja tunnelman luominen on yhtä tärkeää kuin keskustan. Suurien liikenneväylien varsille olisi mukava saada valaistusta, ikään kuin toivottamaan tervetulleeksi kaupunkiin saapuvat kulkijat. Rautatieasema. Voisin kuvitella valoista olevan iloa hämeenlinnaa tulijoille heti junasta ulos astuttaessa. Olen jo monta vuotta ihailnut upeita valaistuja puita ympäri ruutukaava-keskustaa. Keskustan lisäksi olisi hienoa nähdä näitä valaistuja puita rantareitin varrella. Linnanpuisto, joku kaupunginpuiston reunan puuvanhuksista, terveyskeskuksenranta, yms. Rantareitti on ympärivuoden kovassa käytössä ja valaistut puut ilahduttisivat varmasti reitin laajaa käyttäjäkuntaa. Linnankadulle Hallituskadun kulmasta alkaen aina lyseolle asti olisi hienoa saada myös jouluvaloja. Kasvillisuus, koska hortonomi. Eri julkiset kohteet ja /tai vanhat kauniit rakennukset voisi kaikki jouluvalaista. Uusia kohteita voisi olla esim. Sibeliuksen syntymäkoti, tori/kirkkopuistikon pylväiköt/paviljongit. Valaistuksessa pitää kunnioittaa rakennuksen omaa tunnelmaa. Kaikki keinotekoiset kuviot, tähdet ja sydämet, pukit ja possut ovat kammottavia! Mielestäni jouluvalojen sävyyn, yhteensopivuuteen ja muodostamaan tunnelmaan pitää kiinnittää enemmän huomiota. Lämpimän keltaiset ja räikeän valkoiset valot yhdessä samassa näkymässä ovat ristiriitaisia ja luovat visuaalisesti epämiellyttävän tunnelman. Kauniisti keltaisin valoin valaistut puut ovat ihania, mutta samassa näkymässä olevat valkoista valoa loistavat typerät kuviot pilaavat koko tunnelman. Rautatieaseman tienoo. Verkatehdas. Voisi olla lisää valaistuja puita puistoissa ja katujen varsilla. Esim. Turuntien varrella olevat lehmukset voisivat olla kaikki valaistuja, kun katu on vilkkaasti liikennöity. Linnanpuiston puista voisi osa olla valaistuja., samoin lyseon ympärillä olevat puut. Myös useampia rakennuksia voisi varustaa jouluvaloin, esim. Kastelli, Piparkakkutalo, Lyseo, kirjasto, tuleva uusi kauppakeskus Kate, uimahalli, taidemuseo, terveyskeskus, linna ym. Järven rannat ja varsinkin sillat voisivat olla valaistuja. Hämeen linnan rakennusten valaistus kokonaisuudessaan on olematon. Paitsi jouluna linnan mahtavuutta ja ainutlaatuisuutta tulisi korostaa valaistuksella pimeänä aikana ympäri vuoden! Hienosti valaistu linna muodostaisi entistä kiehtovamman turistikohteen!! NykYTEKNIKALLA valaistuksen ylläpito ei olisi kustannuksiltaan suuri. Lisää valoja puihin keskustassa ja puistoissa, lämmintä valkoista valoa eikä sinistä kuten nyt torilla! Lisää yksittäisiä valaistuja puita ympäri keskustaa. Vesialueiden/jään päälle tai vaikka vastarannalle niinettä näkyy kaupunkiin. Historialliset rakennukset, kuten Sibelius-talo Aulangontien risteys Viipurintiellä Aulangolle päin. Valoja voisi sijoittaa muuallekin kuin vain keskustaan. Esimerkiksi Parolantie on kovin liikennöity tie, jonka varrelle voisi kehittää jotain. Valopuut ovat kivoja! Myös pienempien kylien (liittala, Hauho, Lammi, Tuulos, Renko) jouluvaloihin voisi panostaa huomattavasti nykyistä enemmän. Lammin kirkonkylä kaipaa lisää valoja ja niiden tuomaa viihtyvyyttä. Rumat valomainostaulut (= valosaaste) jotka ovat Palonnankadulla, pitäisi poistaa ja kieltää joka puolella kaupunkia. moottoritien ylittävät sillat Myllymäkeenkin jotain, ja Rautatieasemalle... Kadut keskustassa. Palokunnankatu puut postin ym... Johonkin Verkatehtaan alueelle ja /tai silloille sen molemmin puolin. Moottoritien katteen valmistuttua Reskan länsipäähän ehkä. Mielestäni valoja voisi olla näkyvämmiin moottoritieltä Verkatehtaalle saakka. Valot saisivat olla esillä koko pimeän ajan! Enemmän valaistuja puita muuallekin kuin kanta-kaupunkiin (ei siis kuusia). Lisää seinävalaistuksia eli siis "verhoja". Jossain voisi olla myös värikkäät valot. Hämeenlinnassa on muitakin taajamia, joihin voisi vaikka Yrittäjien kanssa yhteistyössä suunnitella jollain tavalla yhtenäisen kausivalaistuksen. Kantakaupungin keskustassa voisi olla kausivalaistus pitempään (esim. erivärisiä valopylväitä vrt. Jyväskylän kauppakatu vaikka koko pimeän ajanjakson) ja joulun ajaksi valoja voisi runsastuttaa jouluisammiksi. Valot voisivat alkaa jo Arvi Karistonkadulta tai jopa sillalta ennen sitä! Saaristenkatu Samoja valoja on katseltu jo monta vuotta. Lisää saisi panostaa puiden valoihin. Sillä ne on hämeenlinnassa ollut todella kauniit!

Moottoritien päälle oleville silloille, juna- ja linja-autoasemien läheisyyteen, jolloin ohiajavat tai kaupunkiin tulevat saavat jo esimakua kaupungin viihtyvyydestä. Ensivaikutelma on tärkeä! Tiedän että kyse on tulevaisuudesta, mutta toivoisin että uuden kauppakeskuksen (moottoritien kate) yhteyteen tulisi jotain jouluvalaistusta. Tykkään myös yksittäisistä valaistuista puista muuallakin kuin ihan ydinkeskustassa niin tulee tunnelmaa muuallekin. Katulamppuihin kiinni, koska se toisi mukavan tunnelman koko kaupunkiin, eikä vain tietyille alueille. Haluaisin upean valopuun Hätilään. Iittala, käy paljon turisteja, eikä asukkaillekaan huono juttu! mallia Tampereen valoviikoilta! Linja-autoasemalla ja rautatieasemalla ei ole ollut jouluvaloja. Näihin kohteisiin voisi mielestäni valot lisätä jouluisen tunnelman luomiseksi. Toivon ettei kaupunki hävittäisi vanhoja hyviä jouluvaloja joiden valo on lämmin, tunnelmallinen ja rauhoittava! Nykyiset LED valot ovat valaistusominaisuuksiltaan kylmiä, kovia ja häikäiseviä. Samaa tunnelmaa niillä ei saa aikaiseksi. Uusi ei korvaa vanhaa ja hyvää. ns. puukoristeluja Verkatehtaalle, Taidemuseon ympäristöön esimerkiksi. Ainakin Sibeliuksen juhluvuonna Sibelius-puisto pitäisi valaista kauniisti (patsas ja puut). Esim. viime vuonna olivat KAUNIIT, riittävät. Kiitos niistäkin. En kaipaa kummallisuuksia, jotka lisäävät turhaan kustannuksia niukkoina aikoinamme. lisää samalla tavalla valaistuja puita kun tähänkin asti ollut. Minne vain. Vilkkuvat valoletkut piristävät etenkin historiallisia kohteita! Myös ydin-hämeen asukaslähiöt voisi huomioida aikaisempaa paremmin. Kaikkea ei aina tarvitse keskittää ydinkeskustaan elämää on sen ulkopuolellakin! Parolantien varren puut väillä Torikatu-Brahenkatu. Kyseisen patkän katuvalot peittyvät puiden sisään ja on hyvin pimeää. Katuvalot eivät valaise. Valot loppiaiseen. Sibeliuskadun alkupäähän se on tosi pimeää aluetta. Wetterhoffin edessä olevien puiden valaisu näkyisi isolla alueella Palokunnankadulla ja linja-autoasemalla. Toivottavasti valoja tulee myös muuten niin kovin pimennossa olevaan ja nyt perusparannettuun Sibeliuspuistoon. kaupunki voisi tietysti (näin säästöjen aikaan) unohtaa kokonaan valot ja laittaa nekin vähät varat vähävaraisten auttamiseen. Torin ympärillä olevien --tilojen terassien kaiteet. (epäselvä käsiala) Kun valot olisivat ehjät! Merkittävien rakennusten valaisu. Asumalähiöihin oma valaistu yksittäinen puu valon tuojaksi, vaikkapa kiertäen eri vuosina eri lähiöissä. Tarkoitin niin kantakaupungin asumalähiöitä kuin maaseutukaupunginosiakin. Raatihuoneenkadun jatkeella oleva vanha puu 'jouluvalopuuksi' (-> kuten nämä muutkin vanhat valoköynnöspuut). Torin siniset lyhdyt ovat hienoja, samoin rakennusten julkisivujen valoverhot. Kasarminkadulla ja Hallituskadulla valaisinpylväissä oli alkuvuosina valofiguureja/-tauluja - niitä voisi palauttaa, mutta samalla tyylikkyydellä, kun edellisinkin olivat. Torin ja kirkon välissä olevat "bonzai" puut voisi valaista altapäin koko talveksi. Palokunnankatu Wetterhoffiin kulmalta kohti Arvi Kariston Katua. Tuolla kadunpatkällä on vielä onneksi jotain elämää kivijalkakaupoissa, jota tuo valaistus voisi myös palvella houkuttimena. Tuo valaistus lisäksi ei hukkuisi ylenmääräiseen mainosvalosaasteeseen. (mitä on jo esim. Palokunnankadulla Sibeliuskadulta kohti moottoritien katetta) - uusia valoja - vanhat huonossa kunnossa - enemmän valoa sininen valo häviää katukuvaan - kuusten valaistus ollut hyvä. Moottoritien yli menevät sillat voisi koristella joukuvaloin. Rantareitille olisi kiva saada lisää valaistusta (vaikka rautatiesillan pieleen ja linnan läheisyyteen), se kun kovin pimeä näin syksyisin. Moottoritien vieressä kulkevalle kävelytielle sisääntulorampin luokse toivottamaan kaikki tervetulleeksi Hämeenlinnaan.

TULOSTETTAVA KÄSIKIRJA KEHITYSKOhteista

HÄMEENLINNAN JOULUVALAISTUKSEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

31.1.2014

HAMK Lepaa 2014
Maisemasuunnittelun ko. opinnäytetyö
Hämeenlinnan jouluvalaistuksen kehittäminen
Leena Ruuska

Tämä raportti on tiivistelmä Hämeenlinnan jouluvalaistuksen kehittäminen -opinnäytetyössä esitellyistä jouluvalaistuksen kehittämiskohteista Hämeenlinnassa ja on tarkoitettu käsikirjaksi kehittämiseen osallistuville tahoille.

Raportti sisältää:

- sivu 1 Lähtökohdat ja tavoitteet
 Hämeenlinnan uudet ja nykyiset jouluvalaistuskohdeet kartalla
- sivut 2-4 Havainnekuvat kehityskohteista selityksineen
 - Ensisijaiset kohteet
- sivu 5 Havainnekuvat kehityskohteista selityksineen
 - Muut tärkeät kohteet
- sivu 6 Nykyisten jouluvalojen kehittäminen

Lähtökohdat ja tavoitteet

Hämeenlinnan jouluvalojen kehittämisen tavoitteena on viihtyisä ja elävä pimeän vuodenajan kaupunkiympäristö. Valaistuskohteet tukevat kävelypainoiteista kulkua itä-länsi -akselilla koko keskustan läpi sekä tärkeitä joukkoliikenteen solmukohtia. Kehittämiskohteisiin suunnitellut valot on tarkoitettu kausivalaistukseksi joulun ajalle, mutta useimpia niistä voidaan pitää päällä halutessa muinakin vuodenaikoina. Valaisimissa suositaan LED-teknologiaa.

Kehityskohteet kartalla

Ensisijaiset kohteet

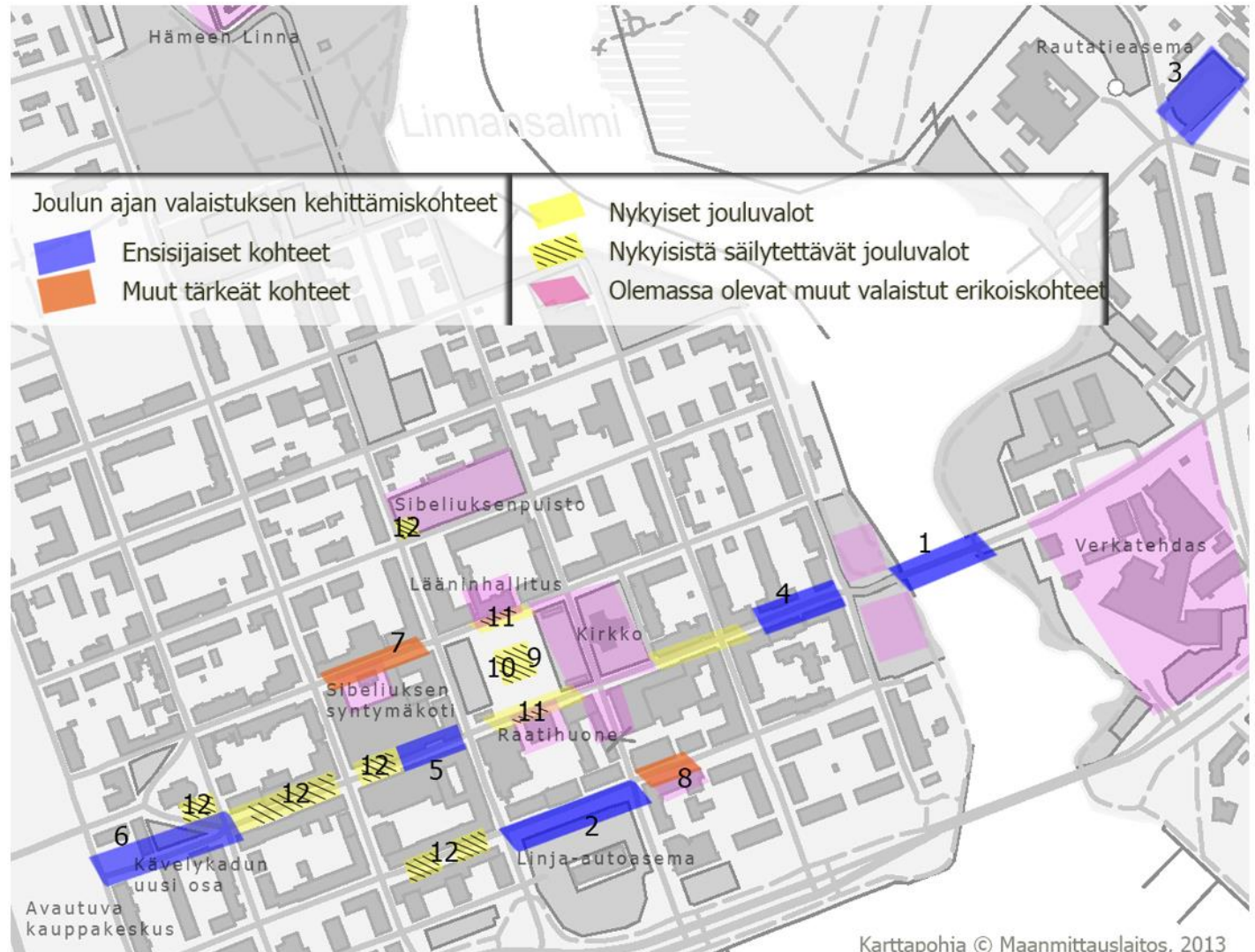
- 1 Viipurintien silta
- 2 Linja-autoasema
- 3 Rautatieasema
- 4 Raatihuoneenkadun itäpään katupuut
- 5 Kävelykadun itäosa
- 6 Kävelykadun valmistuva länsiosa

Muut tärkeät kohteet

- 7 Hallituskatu 9-13
- 8 Palokunnankatu
- 9 Wetterhoffin talo

Nykyisistä jouluvaloista säilytettävät

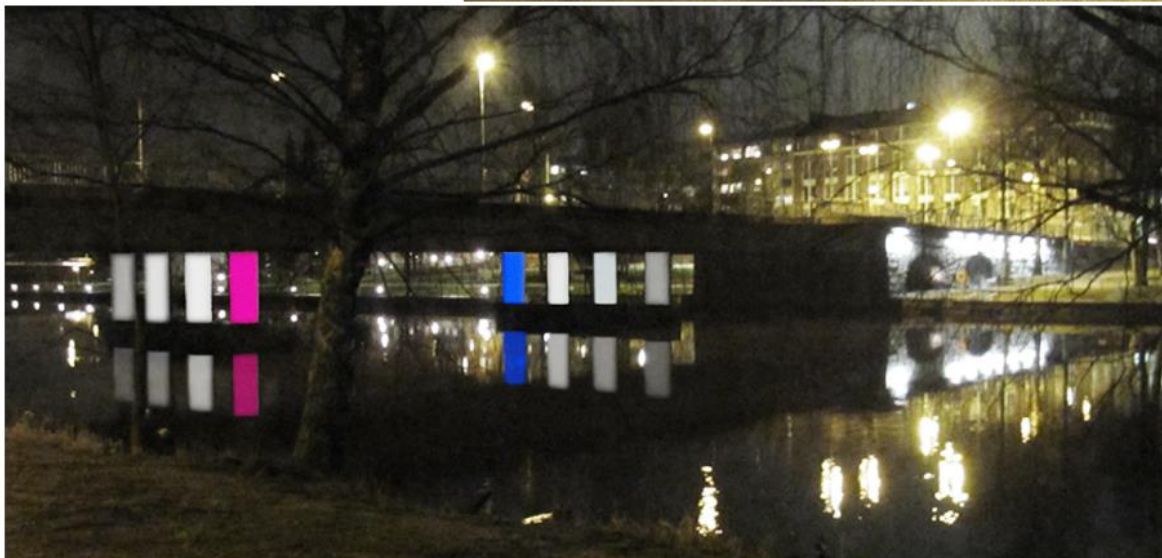
- 9 Joulukuusi tori
- 10 Valomaljat tori
- 11 Valoverhot lääninhallitus ja raatihuone
- 12 Valosarjoilla valaistut puut

1 Viipurintien silta

Viipurintien sillalla valaistaan sitä kannattelevat pylväät ja alikulut. Pylväät valaistaan mahdollisimman tasaisesti. Alikululla valaisu voi olla epätasaisempaa, kuitenkin niin että se ei vaikuta turvalliseen kulkemiseen. Huomion herättäviä värisävyjä käytetään kahta erilaista. Harmonisuuden ja dynamiikan valaistukseen tuo valkoinen valon, jota käytetään eri valotehokkuuksilla.

Siltaa lähestyttäessä valaistuista pylväistä muodostuu jatkuvasti liikkeessä uudennäköinen valomuodostelma. Tällä hetkellä silta alikulkuineen on lähes kauttaaltaan pimeänä ja sen valaisu piristää aluetta suuresti.

2 Palokunnankatu Linja-autoaseman kohdalla

Palokunnankadun Linja-autoaseman lehmusrivistö toimii päiväsaikaan tilanjakajana kadun ja Linja-autoaseman välissä. Tämä suurikokoinen aukea tila on hyvä jakaa visuaalisesti myös pimeään aikaan kahteen erilaisen toiminnan tilaan.

Puiden runkoihin asennetaan kierittämällä eri värisävyisiä jouluvalosarjoja, jotka johdattavat katseen näyttävästi valosarjoilla valaistuihin Palokunnankadun länsipuolen puihin.

3 Rautatieasema

Valaistaan pysäköintialueen laidoilla olivien lehmusrivistöjen latvukset rajaamaan tilaa. Asennetaan yksi valonheitin puuta kohden kolme metriä korkean pylvään päähän. Vaihtoehtoisesti linja-autopysäkkien katoille, jos mahdollista. Väri lämmin keltainen.

Periaatekuva puun latvuksen valaistusta, jossa valonheitin asennetaan noin kolme metriä korkean pylvään päähän. (Kuva: Vesa Honkonen Arkkitehdit, 2009)

4 Raatihuoneenkadun itäpäähän katupuut

Valaistaan Raatihuoneenkadun itäpäässä yksittäisen puun latvus sekä pylväspuurivistön latvukset valonheittimillä samalla periaatteella kuin Rautatieasemalla. Yksittäispuulle asennetaan yksi sininen valonheitin ja pylväspuurivistön väleihin yhdet väriltään lämpimän valkoiset valonheittimet noin kolmen metrin korkeuteen pylväsiin. Valaistut puut näkyvät pitkälle Viipurintien sillalle ja houkuttelevat kulkemaan keskustaa kohti.

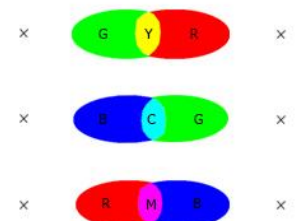
5 Raatihuoneenkadun kävelykadun itäosa

Kävelykadun itäisimpään osaan asennetaan erikokoisia lumipallomaisia jouluvaloja roikkumaan rakennuksien seinissä olevista vaijerikiinnikkeistä kadun ylle. Asennukset voi tehdä vastakkaisista vaijerikiinnikkeistä tai viistosti seuraavaksi lähimpään vastakkaiseen kiinnikkeeseen ja myös Raatihuoneenkadun ja Sibeliuksenkadun risteysalueelle.

6 Raatihuoneenkadun kävelykadun valmistuva länsiosa

Kävelykadun valmistuvalle uudelle osalle asennetaan katuvalaisinpylväisiin pieniä värikkäitä spottivaloja tekemään kulusta valmistuvan kauppakeskuksen ja kävelykadun välillä muistettavan. Pylväiden väliin maahan muodostuu värileikki kahdesta RGB-pääväristä, jotka osuessaan toisiinsa muodostavat näiden välivärien.

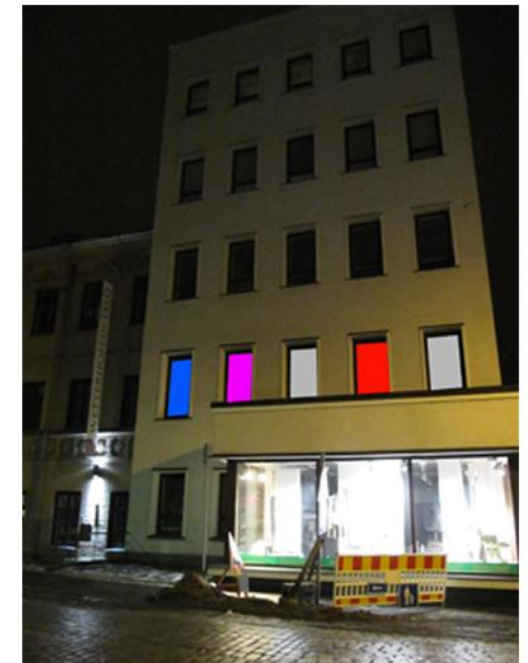
7 Hallituskatu 9-13 Sibeliuksen syntymätalon kohdalla

Valofiguuri muodostaa kiemuraisen S-kirjaimen muistuttamaan Vastakkaisella puolella olevasta museotalosta sekä säveltäjä Jean Sibeliuksesta. Asennetaan katuvalopylväisiin. Jouluvalaistus sopii tälle kadunpätkälle myös siksi että katu on yksi kaupungista poistumisen ajoväylistä.

8 Palokunnankatu 9 Wetterhoffin talo

Wetterhoffin talon vanhassa osassa on julkisivuvalaistus. Julkisivussa olevaa erikoisvalaistusta jatketaan myös Wetterhoffin talon länteen päin jatkuvaan uudempaan osaan, talon kulmaan. Valaistus toteutetaan talon sisäpuolelta tekemällä toisen kerroksen ikkunoista värikkäät valoikkunat. Valoikkunat toteutetaan asentamalla yksi valaisin ikkunaa kohden talon sisäpuolella ja asentamalla verho ikkunaan, jonka valo värittää tasaiseksi

Uusin Hämeenlinnassa toteutettu jouluvalaistussuunnitelma on vuodelta 2006. Laadukkaan suunnitelman on tehnyt Valoa-design ja joitakin omaleimaisia tai Hämeenlinnaisten suosion saavuttaneita osia nykyisistä jouluvaloista on syytä jättää muistuttamaan joulun ajan valaistuksen vaiheista.

Torin sinisten valomaljojen (kartalla 10) ja joulukuusen (9) valaisut sopivat hyvin torin kaupunkikuvaan ja luovat erottuvan tunnelman paikalle. Myös lääninhallituksen (11) ja raatihuoneen (11) valoverhojen asentamista voidaan jatkaa samanlaisina.

Asukaskyselyissä suositut valaistut puut puhuvat puolestaan jouluvalosarja-asennuksien (12) jatkamisen puolesta. Jos valosarja-asennuksia päätetään jatkaa, ne tulisi kuitenkin nyt poistaa ja asentaa uudestaan sillä puissa ne eivät saisi olla yhteen vetoon pidempää kuin kolme vuotta. Asennusten poistamista ja uudelleenasettamista tulisi tämän jälkeen toistaa kolmen vuoden välein. Jos kuitenkin jouluvalosarjojen asennuksien purut ja uudelleenasetukset tuottavat liian suuria kustannuksia, voidaan näissä kohteissa harkita siirtymistä valonheittimillä valaistuihin latvuksiin. Jouluvalosarjojen kiinnityksessä puihin ei saa käyttää venymättömiä nippusiteitä tai rautalankaa, eivätkä asennukset saa häitätä puiden leikkauksia - erityisesti nuorilla puilla, joiden latvuksen rakennetta voidaan vielä ohjata leikkauksilla, valosarjoja ei pidä asentaa kilpalatvaan, hankaaviin tai jyrkkäkulmisiin oksiiin eikä kuolleisiin tai vahingoittuneisiin oksiiin.

Jouluvaloavajaisten yhteydessä voidaan myös pimentää jouluvalaistujen alueiden yleisvalaistusta mahdollisimman paljon, jotta valojen syttymisestä saisi erityisen muistettavan näytöksen.

